

Jenni Nevala

Lapsi vailla kotia ja rakkautta

Miksi lapsi joutuu elämään kadulla Kampalassa

Opinnäytetyö

Syksy 2009

Kampusalueen toimipiste

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi

ESIPUHE

Työn aloittaminen merkitsi minulle isoa asiaa. En tiennyt aluksi mihin oikein ryhdyin ja ehkä hyvä niin, koska muuten en varmaan olisi työtä aloittanut. Lähdin kansainväliseen vaihtoon nauhuri mukaanani. Päätin, että teen opinnäytetyöni Ugandassa. Alkutiedot Ugandasta oli melko hatarat. Minun piti kartasta katsoa minne päin Afrikkaa olin ensinnäkin lähdössä sekä petrata kielitaitoani haastatteluja varten. Vaihdon puolella välissä minulle selvisi, että haluaisin tehdä työni Kampalan katulapsista.

Nyt se työ on tässä ja haluan osoittaa suuret kiitokset Collinsille, joka johdatti minut tekemään työtä katulapsista ja avasi minulle millaista katulapsien elämä on Kampalassa sekä Artolle ja Lea Heinoselle mielenkiintoisesta haastattelusta kehitysyhteistyöstä Ugandassa. Tämän lisäksi haluan kiittää Helena Järveä, joka antoi minulle mahdollisuuden lähteä kansainväliseen vaihtoon Ugandaan, Timo Toikkaa, joka kannusti minut tekemään työn loppuun ongelmista huolimatta sekä Heli Syväojaa, Mika Yli-Taipalusta, Johanna Riekkää sekä muita rakkaita läheisiäni ja ystäviäni, jotka tukivat ja valoivat minuun uskoa heikkoina hetkinä. Työn loppuunsaattaminen merkitsi minulle todella ison asian loppuun saattamista. Tämän jälkeen voin siirtyä uusiin haasteisiin elämässä.

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveydenalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi

Tekijä: Jenni Nevala

Työn nimi: Lapsi ilman kotia ja rakkautta – Miksi lapsi joutuu elämään kadulla Kampalassa

Ohjaaja: Timo Toikko

Vuosi: 2009

Sivumäärä: 85

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena oli selvittää, millaista katulapsen elämä on Ugandan pääkaupungissa Kampalassa. Toiseksi tärkeäksi tavoitteeksi muodostui selvittää kehitysyhteistyön merkitystä näiden lasten auttamisessa. Aiheeseen minut innoitti kolmen kuukauden opiskelijavaihto Ugandassa keväällä 2005, jonka aikana suurin osa tutkimusmateriaalista on kerätty. Opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiivinen. Tutkimusmenetelminä käytettiin haastattelua ja havainnointia.

Tutkimukseen haastatelluista lapsista osa asui kadulla ja osa oli selvinnyt pois sieltä avustajajärjestöjen avulla. Tutkimuksessa selvitettiin syitä, miksi lapset ajautuvat kaduille ja millaista heidän elämänsä kadulla on ollut. Tämän lisäksi tutkimuksessa on selvitetty miten kehitysyhteistyön avulla tuetaan valtiota huolehtimaan lapsista. Työssä kerrotaan, miten Suomalaisen Solidaarisuusjärjestön ylläpitämä päiväkeskus Foca auttaa katulapsia Ugandassa. Tutkimukseen on haastateltu vielä syksyllä 2009 kehityskaayhteistyöjärjestön Fidan Ugandassa työskenteleviä työntekijöitä.

Tutkimustulosten mukaan suurimpia syitä, miksi lapset ajautuvat kaduille Ugandassa ovat, köyhyys, sisällissota, HIV/ Aids ja koulutusmahdollisuuden puuttuminen. Tutkimus osoittaa, että kehitysyhteistyötä tarvitaan.

Avainsanat: lapset, köyhyys, kehitysyhteistyö,

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS ABSTRACT

Faculty: School of Health Care and Social Work
Degree programme: Degree Programme in Social Work
Specialisation: Social bachelor

Author/s: Jenni Nevala

Title of thesis: Children with out home and love – Why Children have to live on the Street in Kampala

Supervisor: Timo Toikko

Year: 2009

Number of pages:85

Number of appendices: 2

The objective of this thesis was to find out what kind of a street child's life is in Uganda's capital Kampala. Second, an important objective of development formed to clarify the importance of helping these children. The three-month student exchange in Uganda in the spring of 2005 inspired me to this subject during which most of the research material is collected. The thesis is qualitative. The research used interviews and observation.

Part of the surveyed children lived on the streets and some of them had managed to leave it to relief organizations. The study examined the reasons why children are forced to live on the streets, and what their life has been like on the street. In addition, the research examined how the development will support the State to arrange for the children. The work describes how the Finnish Organization of Solidarity Day Center operated by helping street children in Uganda. Also in the research has been interviewed the developing country Co-operation Fida's employees working in Uganda.

The results showed that the main reasons why the children into the streets of Uganda, poverty, civil war, HIV/ AIDS and the lack of educational opportunity. Research has shown that development is needed.

Keywords: children, poverty, development

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	10
2.1 Uganda	10
2.2 Lapsuus	16
2.2.1 Lasten oikeudet.....	18
2.2.2 Katulapset	20
2.3 Kehitysyhteistyö	21
2.3.1 Köyhyys.....	21
2.3.2 Kehitysmään määritelmä.....	23
2.3.2 Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö.....	25
2.3.2 Kansainvälinen solidaarisuussäätiö ja Fida international	25
3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TAVOITTEET	27
3.1 Tutkimusmenetelmät.....	27
3.2 Tutkimustavoitteet.....	28
3.3 Tutkimuksen kulku	29
3.4 Tutkimuksen analysointi.....	30
3.5. Tutkimuksen luotettavuus	33
4 TUTKIMUS AINEISTON KUVAUS	34
4.1 Syitä miksi lapset ajautuvat kadulle	34
4.1.1 Lasten heikko asema perheessä.....	35
4.1.2 Köyhyys.....	38
4.1. 3 HIV/Aidsin leviäminen räjähdysmäisesti.....	40
4.1.4 Pohjois-Ugandan sisällissota	42
4.2 Elämä kadulla	47

4.2.1 Selviytymiskeinot	49
4.2.1 Vaarat	52
4.3 Lapsi takaisin yhteiskuntaan	55
4.2.1 Valtion tuki	57
4.2.1 Ulkomaalainen tuki.....	59
5 TUTKIMUSTULOKSET	59
5.1 Koulutus avain tulevaisuuteen	59
5.2 Perhesuunnittelua ja seksuaalivalistusta	62
5.3 Keinoja selviytyä katuelämän kovista kokemuksista	66
5.4 Kehitysyhteistyö	68
6 POHDINTA.....	73
LÄHTEET	80
LIITTEET	84
Liite 1. Haastattelurunko katulapsille	
Liite 2. Haastattelurunko kehitysyhteistyön tekijöille	

1 JOHDANTO

YK:n lasten oikeuksien sopimus (LOS) on hyväksytty YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Sopimus on:

"yleisesti hyväksytty käsitys siitä, mitä oikeuksia kaikilla lapsilla pitäisi olla " ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin mielipiteisiin, kansallisuuteen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen tai syntyperään" katsomatta (LOS 2. artikla)." Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Se koostuu 46 artiklasta ja niistä tehdyistä lisäpöytäkirjoista, jotka käsittävät lasten osallistumista aseellisiin konflikteihin 12.2.2002 sekä lapsikauppaa, prostituutiota ja lapsipornografiaa 18.1.2002. (Lapsen oikeuksien sopimus)

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksella halutaan taata lapsille perusoikeus hyvään elämään sekä mahdollisuus terveydenhoitoon, riittävään ravintoon, koulutukseen ja kehittymiseen turvallisissa olosuhteissa. Nämä ovat hienoja tavoitteita, mutta niitä on kuitenkin hyvin vaikea toteuttaa valtiossa, jotka kamppailevat jatkuvassa köyhyyden kierteessä. Maailman ihmisistä noin kolmannes eli 2,2 miljardia on lapsia, ja heistä noin 86 prosenttia asuu kehitysmaissa. (Tervo. 2008.)

Sain mahdollisuuden keväällä 2005 lähteä kolmeksi kuukaudeksi kansainväliseen opiskelijavaihtoon Afrikan maanosaan Uganda nimiseen valtioon. Suomi on tehnyt jo muutamien vuosien ajan terve- Afrikka projektia, jonne sosiaali- ja terveydenhuolto opiskelijat ovat pääsevät tutustumaan Ugandan sosiaali- ja terveydenhuolto järjestelmään. Valtio kuuluu kehitysmaihin ja siellä pääsin näkemään, mitä köyhyys aiheuttaa ihmisille ja miten se heijastuu etenkin lasten elämään. Ugandan heikkoon talouden tilaan vaikuttavat monet asiat kuten siirtomaavaltahistoria, 20

vuotta kestänyt sisällissota, hirmuhallitsija Idi Aminin toiminta, korruptio, aidsin räjähdysmäinen leviäminen valtiossa, sukupuolten tasa-arvon puuttuminen, demokratian puute jne.

Tiesin jonkin verran Ugandan maan tilanteesta mennessäni sinne, mutta vasta paikan päällä silmäni aukesivat sille todellisuudelle, millaista lasten elämä voi olla, kun perhe on köyhä ja valtiolla ei ole mahdollisuuksia järjestää kattavia sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja kaikille ihmisille. Köyhyydellä on lasten oikeuksien toteutumattomuudessa suuri merkitys.

Minua jäi kovasti mietityttämään harjoittelun aikana etenkin lasten heikko asema yhteiskunnassa. Oli ällistyttävää nähdä, kuinka erilaista elämää voi olla toisella puolella maailmaa. Kaduilla näimme eri-ikäisiä lapsia ja nuoria istumassa katujen varsilla kerjäämässä resuiset vaatteet päällään tai tonkimassa jätelavoja. Vanhemmat lapset pysyttelivät ryhmissään kädessään pieni muovipussi, josta he impasivat liiman käryjä lievittääkseen elämän toivottomuutta. Lapset pyörivät kaupungin vilinässä myiden kukkia, koruja, tulitikkuja ym. tavaraa ja vanhemmat lapset kantoivat tavaroita tai kiillottivat kenkiä.

Kuvassa tyttö on nukahtanut kesken tulitikkujen myynnin.

Jokainen yritti selviytyä mahdollisuuksiensa mukaan. Katujen varrella näki lasten lisäksi myös ihan nuoria äitiä tai jopa kokonaisia perheitä pienten vauvojen ja lapsiensä kanssa, jotka kerjäsivät ruokaa. Tämän lisäksi monet äidit joutuivat hylkäämään tai jopa myymään lapsensa, koska heillä ei ollut mahdollisuuksia elättää lapsiaan saati pitää huolta itsestäänkään. Oli todella rankkaa nähdä ja ymmärtää, miksi nämä lapset joutuvat elämään kadulla ilman minkäänlaista aikuisen ihmisen huolenpitoa ja turvaa.

Ugandassa ollessani koin melkein syyllisyyttä, mutta sitten taas onnellisuutta siitä, että olen saanut syntyä maahan, jossa lapsilla on mahdollisuus hyvään lapsuuteen. Meillä Suomessa ei ole sotaa eikä nälänhätää, saamme nauttia puhtaasta vedestä, kaikilla lapsilla on mahdollisuus koulunkäyntiin ja lasten oikeuksista pyritään pitämään huolta. Elämän tulisi olla kuitenkin oikeudenmukaista ja mielestäni se ei silloin toteudu, jos me täällä pohjoisessa saamme nauttia kaikenlaisista elämän perusasioista ja ihmiset etelässä ns. voivat vain "haaveilevat niistä". Työni avulla pyrin valottamaan lukijoilleni sitä epäoikeudenmukaista maailmaa missä lapset elävät Ugandassa, miksi he joutuvat kadulle ja miten me voimme kehitysyhteistyön avulla auttaa ja tukea köyhiä perheitä tarjoamaan lapsilleen turvallinen ja rakastava koti.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

Monelle lukijalle on varmasti epäselvää mistä Afrikan maasta on kyse ja missä päin maata valtio sijaitsee, joten katsoin aiheelliseksi selvittää vähän taustatietoa Ugandasta. Tämän jälkeen on selvitetty teoriaa lapsuudesta, lapsen oikeuksista, katulapsista, mitä Suomen kehitysysteistö on ja millaista toimintaa Suomen Solidaarisuus järjestö ja Fida International tekevät lasten ja perheiden parissa Ugandassa.

2.1 Uganda

(Lähde: Map of Uganda, countries in Africa, Uganda information Map history-World Atlas)

Uganda sijaitsee Afrikan sydämessä päiväntasaajan tuntumassa. Naapurivaltioihin kuuluu: Kenia, Tansania, Kongo, Sudan ja Ruanda. Ensimmäiseen karttaan on merkitty Saharan autiomaan, josta näkee, että Uganda kuuluu Saharan eteläiseen Afrikkaan, josta työssäni kerron.

Ugandan pääkaupunki on Kampala. Ilmasto maassa on lämmin, keskilämpötila on 22 astetta. Uganda on melko rehevää maata, verrattuna naapurimaihin Sudaniin ja Keniaan. Pohjois-Ugandassa on melko kuivaa. Ugandan elinkeino perustuu lähes maatalouteen. Vientituotteita ovat kahvi, tee, kala, rauta, teräs ja elektroniikkatuotteet.

Suomen ulkoministeriön internet sivuilla, oli mielenkiintoinen vertaus Ugandan kehityksestä verrattuna Suomen kehitykseen. Seuraavat taulukon luvut kertovat mielestäni Suomalaiselle lukijalle paljon millaisesta maan tilanteesta on kyse.

Uganda: kehityksen mittarit

	Uganda	Suomi
Pinta-ala km ²	236 040	338 420
Väestö [1]	31,9 milj.	5,3 milj.
Väestöennuste 2050 [1]	92,9 milj.	5,4 milj.
Keskimääräinen väestönkasvu 2005-2010 [1]	3,2 %	0,3 %
Kielet [2]	englanti virallinen kieli, jota opetetaan kouluissa, käytetään oikeusistuimissa ja useimmissa sanomalehdissä ja joissakin radiolähetyksissä; ganda tai luganda; muut nigeriläiskongolaiset kielet; niilinsaharan kielet; swahili; arabia	suomi 91,5 % (vir.), ruotsi 5,5 % (vir.), muut 3 %, pienet saamea ja venäjää puhuvat vähemmistöt (2006)

Uskonnot [2]	roomalaiskatoliset 41,9%, protestantit 42%, muslimit 12,1%, muut 3,1%, ei uskontoa 0,9%	luterilaiset 82,5 %, kreikkalaisortodoksit 1,1 %, muut kristityt 1,1 %, muut 0,1 %, ei uskontoa 15,1 % (2006)
Inhimillinen kehitys, vuosituhattavoitteet [4]		
Köyhyydessä elävien osuus koko väestöstä (alle 1,25 dollaria/päivä) (2000-2006) [6]	51,5	..
Aikuisten lukutaito (% yli 15-vuotiaista) (1999-2006) [6]	72,6	..
Odotettavissa oleva elinikä (2006)[6]	50,5	79,1
Koulun aloittaa (% kouluikäisistä) (2005)	..	98
Tytöt/pojat koulussa (2005)	..	1,00
5. luokalle jatkavat (% koulun aloittaneista) (2004)	49	99
Hiv-tartunnan saaneita (% 15-49 v.) (2005)	6,7 [5,7-7,6]	0,1[<0,2]
Alle 5-vuotiaiden kuolleisuus (1000 elävänä syntynyttä kohti) (2005)	136	4
äitiyskuolleisuus (100 000 elävänä syntynyttä kohti) (2005)	550	7
Naisia kansanedustajista (%) (2008) [6]	30,7	41,5
Väestöstä ilman puhdasta vettä (%) (2006) [6]	36	0
Internetin käyttäjiä (1000 asukasta kohti) (2005)	17	534

Talous [3]		
Bruttokansantulo (BKTL) USD (2007)	10,5 mrd.	234,8 mrd.
Bruttokansantulo (BKTL/asukas) USD (2007)	340	44 400
Bruttokansantuotteen (BKT) vuotuinen kasvu/asukas (%) (2006-2007)	2,9	4,0
Ostovoimakorjattu BKTL/asukas USD (2007)	920	35 270
Ulkomaiset nettoinvestoinnit (% BKT:sta) (2005) [4]	2,9	2,1
Virallinen kehitysapu (% BKT:sta) (2005) [4]	13,7	..
Vienti (% BKT:sta) [5]	13,8 (2006)	38,7 (2005)
Tuonti (% BKT:sta) [5]	30,7 (2006)	35,2 (2005)
Julkiset terveydenhuoltomenot (% BKT:sta) (2004) [4]	9,5	5,7
Julkiset koulutusmenot (% BKT:sta) (2002-2005) [4]	5,2	6,5
Puolustusmenot (% BKT:sta) (2005) [4]	2,3	1,4
Velanhoitokulut (% viennin ja ulkomaisten nettotulojen määrästä) (2005) [4]	9,2	

(Ulkoasiainministeriö. 2006)

Uganda on suurin piirtein yhtä suuri maa kuin Suomi, mutta asukasluvultaan paljon suurempi. Suomessa asukkaita on 5,3 miljoonaa, kun taas Ugandassa asukkaita noin 31,9 miljoonaa, joista jopa puolet on alle 15-vuotiaita. Keskimääräinen odotettu elinikä on 51 vuotta, joka on varsin alhainen verrattuna Suomen 79 vuoteen. Ugandan väestöstä 41,9 % on roomalaiskatolilaisia, 42 % protestantteja, muita uskontoja 3,1 % ja ei uskontoa 0,9 %. Maan virallinen kieli on englanti, mutta lugandan ja gandan kieltä puhutaan myös laajasti sekä muita pienempien ryhmien kieliä. (Ulkoasiainministeriö. 2006)

Uganda kuuluu maailman köyhimpiin valtioihin. Köyhyydessä elävien osuus koko väestöstä on yli 50 %. Köyhyys aiheuttaa osaltaan terveysongelmia kuten malari-aa ja aidsia. Väestöstä 36 % on ilman puhdasta vettä, kun taas Suomessa prosenttiluku on 0 %. Ugandan bruttokansantuote on 10,5 mrd. ja Suomen 234,8 mrd. Äitiyskuolleisuus 100 000 elävänä syntynyttä lasta kohti oli 2005 luvulla 550 ja Suomen luku 7. Alle 5-vuotiaiden kuolleisuus 1000 elävänä lasta syntynyttä kohti Ugandassa oli 136 ja Suomessa 4. Hiv- tartunnan saaneita on 6,7 ja Suomessa 0,1. Väestönennuste 2050 Ugandassa on 92,9 milj. kun taas Suomessa luku on 5,4 milj. eli suomessa väestönmäärä ei tulisi nousta lähes ollenkaan.

(Ulkoasiainministeriö. 2006)

Kuva on otettu Kampalan kadulta. Pieni tyttö on syömässä kadun reunalla.

*Jokainen lapsi on luotu suurta
tarkoitusta varten
- rakastamaan ja saamaan rakkautta.
Lapset kaipaavat jotakuta joka hyväksyisi
rakastaisi
kiittäisi heitä
olisi heistä ylpeä.
Ellei näin ole, he menevät kadulle...
Meidän on haettava lapsi takaisin,
annettava hänen tuntea itsensä
rakastetuksi.*

*Äiti Teresa
(Hurri, 1998, 15)*

2.2 Lapsuus

Lasten ja naisten alhainen asema on aina ollut alhaisin perheessä jo antiikin ajoilta saakka ja tällä näkyy olevan vieläkin vaikutusta ympäri maailmaa. Tämä käsitys on lähtenyt kauan aikaa sitten kreikkalais-roomalaisessa maailmassa, jossa kristillinen ihmiskäsitys oli hyvin mieskeskeinen. Tällöin ajatuksena oli, että vain mies oli ”ihminen” sanan merkityksessään ja lapsi ja nainen toisen luokan kansalaisia. Erityisesti lasten asema oli tällöin huonossa asemassa. Heillä ei ollut arvoa eikä heidän persoonallisuuttaan pidetty minään. Tämä näkyi mm. Rooman valtakunnan tavassa antaa tytöille pelkkiä järjestysnumeroita nimekseen. (Särs, 1996, 16)

Antiikin aikana oli tapana, että lapset olivat isänsä omaisuutta ja hänellä oli oikeus päättää mitä hän lapselleen tekee jopa hänen hengestään. Tänä aikana lasten heitteillejätto oli hyvin hyväksyttyä. Erityisesti tyttöjen, vammautuneiden ja heikkojen lasten heitteillejätto oli sinä aikana maan tapa. Vallalla oli ajattelu, että ne lapset jotka olivat syntyneet heikoiksi, saivat jäädä luontoäidin armoille. Isällä oli oikeus päättää vastasyntyneen kohtalosta. Jos hän ei antanut lapselle lupaa elää, hänet jätettiin heitteille. Osa näistä lapsista kuoli, osa joutui orjiksi tai gladiaattoreiksi. Tyttöjen kohtalona oli hyvin usein joutua prostituoiduksi. Kerjäläisillä oli tällöin tapana kerätä lapsia ja käyttää heitä säälin herättäjinä kerjätessään. (Särs 1996, 17.)

Kristinuskon leviämisen myötä vanhat tavat alkoivat mullistua ja tilalle tuli uusi käsitys lapsesta. Historiallisesti merkittävä muutos lapsi-käsitykseen tapahtui kristillisen elämänmuodon kohdatessa pakanallisen ympäristömaailman. Kun Kreikkalaisroomalaisessa maailmassa huomattiin, etteivät kristityt jättäneet lapsiaan heitteille, he alkoivat muutamaa käytäntöjään. Nimittäin kristityt keräsivät heitteille jätettyjä lapsia orpokoteihin ja adoptoivat hylättyjä. (Särs, 1996, 21.)

Lapsen täysipainoisen kehityksen kannalta suojelu ja turvallisuus ovat perusasioita. Jokaisella lapsella tulisi olla turvallinen suojapaikka, koti, jossa hänellä olisi tarjolla rakkautta ja hyväksyntää. Kasvaessaan lapsi joutuu kokemaan vaikeitakin koettelemuksia ja kriisejä ja tämän vuoksi kodin tulisi aina olla avoin turvapaikka. Terveessä kodissa ihmissuhteet perustuvat rakkauteen ja luottamukseen, jonka kautta myös lapsille kehittyy terve itsetunto. He luottavat itseensä ja he oppivat suhtautumaan luottavaisesti maailmaan ja muihin ihmisiin. (Kilbourn, 1997, 28.)

Vielä tänäkin päivänä näemme vaikutteita lasten huonosta asemasta, joka juontuu historiamme alkua ajoilta. Lasten asema on edelleen monissa maissa heikoimmassa asemassa. Vanhemmilla ja usein isällä on suurin päätösvalta vastata lapsen kohtalosta ja tulevaisuudesta. Ugandassa ollessani minua alkoi erityisesti mietityttää millainen lasten asema kehitysmaassa. Kulkiessamme Ugandan pääkaupungin kaduilla pystyimme näkemään minkälaiseen asemaan lapset joutuvat, jos heille ei pystytä järjestämään riittävää huolenpitoa ja rakkautta. Näimme pieniä lapsia kadun varsilla kerjäämässä rahaa, myymässä lehtiä yms. tavaraa. Pahimmassa tapauksessa vanhemmat olivat ajettu niin ahtaaseen taloudelliseen tilanteeseen, että he joutuivat käyttämään lapsen viattomuutta hyväkseen, saadakseen rahaa. Tämä johtaa moniin lasten kaltoin kohteluihin ja hylkäämiseen.

Erityisesti mieleeni jäi kuva tästä pienestä noin 3-vuotiaasta lapsesta, joka oli laitettu istumaan kadulle kerjäämään ruokakuppi edessään. Taustalla istui lapsen isä.

2.2.1 Lasten oikeudet

Yleensä lapsuus mielletään elämän onnellisemmaksi ajanjaksoksi. Mieleemme tulee hyviä kuvia onnellisesta perheestä johon kuuluvat isä ja äiti, lapsia ja muita sukulaisia. Elämässä ei ole murheita ja ongelmia ja aikuiset tekevät vaikeat päätökset puolestamme. Lapsuuteen tulisi kuulua lapsuuden kriiseistä lukuun ottamatta vapauden tunnetta, rajatonta tarmoa, huoletonta leikkiä, tarttuvaa kikatusta, iloista naurua, yksinkertaisuutta ja ennen kaikkea luottamusta ja turvallisuutta. Elämän tulisi perustua leikkimiseen ja uuden maailman tutkimiseen. (Killbourn, 1997, 26.)

YK:n lastenavunjärjestö UNICEF on perustettu vuonna 1946 ja se on maailman suurin lastenjärjestö. Toiminta perustuu lapsen oikeuksien julistukseen sekä sopimukseen. Lähtökohtana on lasten hyvinvoinnin ja koulutuksen turvaaminen sekä väkivallalta ja syrjinnältä suojelu. (Kankaansivu.2007, 53–54) Julistuksista huolimatta miljoonat lapset joutuvat yhä päivittäin elämään köyhyydessä ja epäoikeudenmukaisuuksien uhreina. YK:n lastenjärjestö Unicefin mukaan yli sata miljoonaa lasta elää kadulla ja miljoonat jäävät ilman yhdenkään aikuisen turvaa ja huolenpitoa. 130 miljoonaa lasta ei pääse koskaan kouluun. Unicefin arvion mukaan aids on jättänyt jopa 13 miljoonaa orpoa. Suurin osa heistä asuu Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Orpolasten suurimpina vaaroina on joutua hyväksikäytön uhreiksi tai sotatoimiin. Maailmassa arvioidaan olevan noin 300 000 lapsisotilasta. Monissa maissa etenkin resurssien puute ja köyhyys estävät näiden tavoitteiden toteutumista. Sopimuksen tunnetuksi tuominen vaatii paljon työtä, jotta kaikki saisivat tietää siitä. Ensimmäinen tehtävä on sopimuksen kääntäminen maiden omille kielille ja siitä tiedottaminen olisi ensisijaista, johonka monet kansalaisjärjestöt pyrkivät toiminnallaan.

Mikko Panzarin artikkelin mukaan Ugandassa lastensuojelulaki on tullut voimaan vuonna 1996. Laki asettaa paikallis- ja alueviranomaisten sekä lasten vanhemmat vastuuseen lapsien hyvinvoinnista. Viranomaiset ja kansalaisjärjestöt ovat tehneet valistustyötä, jotta asetukset ja niiden periaatteet tulisivat tutuiksi niin kaupungeissa kuin maaseuduillakin. Työ on kuitenkin hidasta ja kylätasolla ollaan edelleen tietämättömiä lain velvoitteista. Työn toimeenpanoa hidastaa erityisesti se, että laki on osaksi perinteisen kulttuurikäytännön vastainen. (Pantzar, 2000.)

Ugandassa ollessani näin eri järjestöjen seinillä paljon julisteita lasten oikeuksista liittyen. Ehkä suomalaisen näkökulmasta hätkähdyttävintä oli nähdä julisteet:

- Älä hylkää lastasi!
- Älä pidä lastasi nälässä!
- Älä uhraa lastasi!

- Alkoholi tuhoaa lapsen terveyden!
- Väkivalta vahingoittaa lapsesi terveyttä!

Tämä mielestäni osoitti hyvin sen, millaisten asioiden parissa Ugandassa ponnistellaan. Näin myös paljon lapsia, jotka jo pienestä iästä lähtien joutuivat ottamaan vastuuta perheensä elättämisestä ja kotitöistä. He huolehtivat sisaruksistaan, tekivät kotitöitä. Tämä usein tarkoitti myös sitä, että heillä ei ollut siten mahdollisuutta mennä kouluun.

Maaseudulla tutustuessamme terveydenhoitajien työhön pieniin maaseutukyliin pieni yhdeksänvuotias tyttö toi pikkusisarustaan selkäänsä sidottuna rokotettavaksi terveystasulle.

2.2.2 Katulapset

Katulapsuus määritelmää hankaloittaa se, että ongelmaa voi ilmetä eri tavoin eri maissa. Rajan veto on erittäin vaikeaa, koska ongelma ilmenee jokaisen lapsen kohdalla eri tavoin. Käsite on hyvin moninainen ja se riippuu täysin tulkintatavasta kuka luetaan katulapseksi.

Lionien aktiviteettioppaassa nimeltä Lapset vaarassa -kohteena katulapset oli käytetty Global Child Health News and Reviews -lehden toimittajien katulapsi määritelmää, jonka mukaan olemassa on kolme katulasten pääluokkaa, mihin heidät jaetaan. Mielestäni nämä ovat hyvin työhöni soveltuvat määritelmät. Lapset olivat jaettu seuraaviin luokkiin:

1. kaduilla olevat lapset,
2. katujen lapset, ja
3. hylätyt ja hätää kärsivät lapset.

Kaduilla olevia lapsia on eniten. Näihin lapsiin kuuluu mm. kengänkiillottajat, romunkerääjät ja katukauppiat, jotka palaavat perheittensä luo illalla. Katujen lapset ryhmä edustaa lapsia jotka ovat valinneet kadun kodikseen. Sieltä he etsivät seuraa, toimeentuloa ja suojaa ja ovat ajoittain yhteydessä perheisiinsä. Viimeinen ryhmä eli hylätyt ja hätää kärsivät lapset ovat kaikista kovimmassa asemassa kadulla. Heillä ei ole siteitä perheeseen ja he elävät täysin omin neuvoin kadulla. Tämän ryhmän lapset ovat kaikista suojattomimpia ja he tarvitsevat konkreettista ja psykologista apua pysyäkseen hengissä. (Kohteena katulapset)

2.3 Kehitysyhteistyö

2.3.1 Köyhyys

Köyhyyttä voi mitata eri tavoin. Perinteisesti se määritetään suhteessa rahaan ja omaisuuteen, jolloin seurataan ihmisten tuloja ja varallisuutta. Maailmanpankin mukaan ihminen on äärimmäisen köyhä, kun hänellä on käytettävissään vähemmän kuin 1,25 dollaria päivässä. Nykyään noin 1,4 miljardia ihmistä elää äärimmäisessä köyhydessä. Liki puolet maapallon väestöstä joutuu elämään alle 2,5 dollarilla päivässä. Äärimmäiseen köyhyteen liittyy seuraavia asioita:

- huonoa ravintoa tai suoranaista nälkää,
- puhtaan veden puutetta,
- kurjia asuinoloja,
- koulutuksen ja terveydenhuollon puutetta,
- epätasa-arvoa ja huonoja ihmisoikeuksia,
- syrjäytyneisyyttä,
- turvattomuutta,
- olemattomia mahdollisuuksia vaikuttaa omiin elinoloihin, ja
- saastunut ympäristö tai ympäristön huono tila.

(Kuka on köyhä kehitysmaissa? kuka on köyhä Suomessa?)

Kehitysmaissa köyhyys ilmenee usein aliravitsemuksena, nälän hätänä ja sairauksina. Teollisuusmaissa köyhyys ilmenee yleensä yksilön tai ryhmän huono-osaisuutena muihin verrattuna. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilö on kykenemätön saavuttamaan yhteiskunnan yleisesti odotettua minimi elintasoa, joka määräytyy eri tavoin eri maissa. Köyhyys rajoittaa ihmisen toimintakykyä. Ilman rahaa hän on kykenemätön huolehtimaan perustarpeistaan ja edellytyksistä, kuten koulutuksesta ja perusterveydenhoidosta ja osallistumisesta yhteiskunnallisiin päätöksiin.

(Mitä on köyhyys?)

Köyhyys on hyvin moniselitteinen ilmiö. Kehitysmaissa yleensä väestönkasvua pidetään köyhyyden yhtenä syynä. Kehitysmaiden asukkaiden mahdollisuudet sosiaaliturvasta ovat mahdottomat, jonka vuoksi suurta lapsimäärää pidetään hyvin monessa maassa vielä vanhuuden turvana

Maailmassa joka viides ihminen elää äärimmäisessä köyhyydessä. Jopa yli miljardi ihmistä elää alle 1,25 dollarilla päivässä. Päivittäin maailmassa kuolee 25 000 ihmistä nälkään ja sairauksiin sekä joka vuosi kymmenen miljoonaa lasta kuolee sairauksiin, jotka olisi mahdollista ehkäistä ja parantaa. Uusia haasteita köyhille maille aiheuttavat globaalit kriisit, kuten talouden taantuma sekä ilmastonmuutok

set. Globaalin talouden taantumana vuoksi, maailmanpankki on arvioinut, että jopa 46 miljoonan ihmisen vajoavan köyhyyteen. (Tietoa meistä miksi Suomi tekee kehitysyhteistyötä?)

2.3 Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö

Suomen kehityspolitiikalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimintoja, joilla pyritään vaikuttaa kehitysmaiden tilanteeseen. Toimintoihin kuuluu mm. turvallisuus-, ympäristö tai siirtolaispolitiikka. Kehityspolitiikkaa ohjaa valtioneuvostossa tehty kehityspoliittinen ohjelma, jota ulkoministeriö toteuttaa yhteistyössä ministeriöiden, kansalaisjärjestöjen, elinkeinoelämän ja suomen yhteiskunnan kanssa. Kehitysyhteistyö on yksi kehityspolitiikan työkaluista. (Ulkoasiainministeriö.fi: kysymyksiä ja vastauksia kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä. 2009)

Kehitysyhteistyöstä puhuttiin vielä parikymmentä vuotta sitten nimellä kehitysapu. Viime aikoina työn tärkeimmäksi asiaksi on nostettu yhteistyö sekä yhdessä oppiminen avunantajien ja vastaanottajien välillä. Tämän myötä on otettu käyttöön termi kehitysyhteistyö. Suomen kehityspolitiikan järjestöasiantuntija Kepa määrittelee kehitysyhteistyön seuraavasti: ”Kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan resurssien siirtoa rikkaista maista köyhien maiden kehitykseen ja siirron ohella käytävää keskustelua talous- ja sosiaalipolitiikoista. Kehitysyhteistyö on keino ohjata rahaa alueille, joilla yksityiset sijoitukset eivät ole tuottavia ja jotka pelkän talouden armoilla jäisivät huomiotta. Tällaisia ovat esimerkiksi monet sosiaalipalvelut ja koulutus”. (Kepa.fi/ kampanjat/ teema kehitysrahoitus/taustatieto/ mikä yhteistyö)

Kehitysyhteistyö jaetaan kahdenkeskiseen ja monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön. Monenkeskisellä kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan isommalle rahoituslaitokselle esim. YK:lle annettavia kehitysyhteistyövaroja, jotka järjestö käyttää määrittelemiinsä tarkoituksiin. Antajamaa ei siis määrittele mihin varat käytetään. Kahdenvälistä kehitysyhteistyötä ovat kaikki muu toiminta joka ei ole monenkeskistä, esi

merkiksi kehitysyhteistyöhankkeet kohdemaassa, tuki kohdemaan kansalaisjärjestöille, konfliktien ehkäisy sekä humanitaarinen apu katastrofialueille. (Kepa. mikä kehitysyhteistyö)

Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön tärkein tavoite on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen. Näitä päämääriä ohjaavat seuraavat kahdeksan YK:n laatimaa vuosituhattavoitetta:

1. Äärimmäisen köyhyyden ja nälän vähentäminen,
2. peruskoulutuksen varmistaminen kaikille pojille ja tytöille,
3. sukupuolisen syrjinnän lopettaminen ja naisten voimavaraistaminen,
4. lapsikuolleisuuden vähentäminen 2/3:lla,
5. äitiysterveysten parantaminen ja äitiyskuolleisuuden vähentäminen ¾: lla,
6. HIV/Aidsin, malarian ja muiden merkittävien tautien leviämisen estäminen,
7. kestävä ympäristökehityksen varmistaminen sekä
8. yhteistyön lisääminen kehitysmaiden parantamiseksi.

(Kankaansivu. 2007, 71)

2.3.2 Kehitysmaan määritelmä

Kehitysmaaksi luetellaan yleensä sellaiset maat, jotka eivät ole kyenneet saavuttamaan tiettyä taloudellista kehitystasoa, joka olisi tuonut korkean elintason. Yleisiä maan piirteitä ovat: alhainen bruttokansantuote, puutteellinen koulutustaso, lapsikuolleisuus, demokratian puute ja suuri syntyvyys. Kehitysmaat ovat hyvin usein riippuvaisia ulkomaalaisesta kehitysavusta, jonka turvin he pyrkivät huolehtimaan kansalaisistaan. Kehitysmaiden talous perustuu yleensä periaatteessa maatalouteen. Taloudelliset ongelmat johtavat usein poliittisiin ongelmiin kuten sisällissotiin ja vallankaappauksiin. (Wikipedia. Kehitysmaa. 2009.)

Vähiten kehittyneiden maiden (Least Developed Country, LDC) ryhmään kuulumisen edellyttää, että YK on anomuksesta hyväksynyt maan tähän ryhmään. Aseman myöntämisen perusteena käytetään henkeä kohden lasketun kansantulon määrän lisäksi muita sosiaalista ja taloudellista kehittyneisyyttä kuvaavia indikaattoreita. Vähiten kehittyneet maat eivät siis välttämättä kaikki ole matalatuloisia maita, eivätkä kaikki matalatuloiset maat ole vähiten kehittyneitä. Vuonna 2000 vähiten kehittyneiksi maiksi luettiin 48 maata. Kehitysmaihin luetaan vuoden 2006 alkaen OECD:n kehitysapukomitean määritelmän mukaisesti mm. kaikki Afrikan maat paitsi Libya. (Julkisen kehitysyhteistyö määritelmiä. 2009)

2.3. Kansainvälinen solidaarisuussäätiö ja Fida International

Tutkimuksessani otin pääkohteiksi erityisesti kaksi kansalaisjärjestöä, joiden kehitysyhteistyötä tarkastelen katulapsiongelman valossa. Nämä kaksi järjestöä ovat kansainvälien solidaarisuussäätiö ja Fida International, joiden toimintaa esittelen seuraavaksi.

Kansainvälinen Solidaarisuus säätiö on aloittanut toimintansa vuonna 1970. Toiminnassa painottuvat tasa-arvo, työ ja toimeentulo. Järjestö toimii yhteistyössä paikallisten ihmisten kanssa työn ja kestäväen toimeentulon edistämiseksi. Tällä hetkellä säätiö toteuttaa kehitysyhteistyö hankkeita seuraavissa maissa: Ugandassa, Nicaraguassa, Somaliassa ja Suomen lähialueilla Sotavalassa Venäjän Karjalassa. Solidaarisuus järjestö on toiminut Ugandassa jo useita vuosia. Järjestö tukee Ugandassa mm. katulapsityötä, aids/ Hiv valistusta. Pyrkimyksenä on ehkäistä ihmisten mahdollisuuksia päästä köyhyydestä saamalla työn ja toimeentulon.(solidaarisuus.fi)

Fida International on aloittanut kehitysyhteistyön vuonna 1974, jolloin toiminta tapahtui vielä kehitysavun nimen alla. Fida on Suomen helluntaiseurakuntien lähetys- ja kehitysyhteistyöjärjestö, joka on perustettu jo vuonna 1927. Tämä on ensimmäisiä suomalaisia järjestöjä, jotka ovat tehneet kehitysavun sisällä olevaa työtä. Fidan kehitystyön ydintehtäviin kuuluu: kehitysyhteistyö, humanitaarinen apu, kummilapsitoiminta, tiedotus, koulutus sekä valmennus kohdemaissa että Suomessa. Fidan keskeisempiä painopisteitä ovat tämän hetken työssä vaikuttaa ihmisten elämänlaatuun koulutuksena, kumppanuuden ja yhteistyön kautta. Tavoitteena on tukea heitä itse auttamaan itseään. Kärkipäässä työn kohteena ovat naisten lasten, Hiv/ aids-kantajien ja muiden heikossa asemassa olevien ihmisten aseman vahvistaminen. (Fida.info.fi.)

Yksi merkittävä osa-alue Fidan toiminnasta lasten aseman kohentamiseksi on toteuttaa kummilapsitoimintaa. Uganda on yksi maista, joissa tätä hanketta toteutetaan. Tämä on myös yksi tärkeä keino ehkäistä katulapsien lisääntymistä, koska orpolapset ovat suurin määrä Ugandan katulapsista. Etenkin aids-epidemia aiheuttaa paljon orpolapsia. Fidan mukaan Ugandan 25 miljoonan asukkaan Ugandasta jopa yli kaksi miljoonaa on alle 18-vuotiasta orpoa, joista suurin osa on menettänyt toisen tai molemmat vanhempansa Aids-viruksen vuoksi. (Fida.info.fi)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Suoritin tutkimuksen 13.2–13.5.2005 välisenä aikana ollessani kansainvälisessä vaihdossa Ugandan pääkaupungissa Kampalassa. Tutkimukseeni kuului tutustuminen vieraaseen kulttuuriin ja siellä suoritettavaan sosiaali- ja terveysalan toimintaan sekä erityisesti katulasten parissa tehtävään suojelutyöhön. Tämän lisäksi haastattelin vielä syksyllä 2009 Ugandassa työskenteleviä lähetystyöntekijöitä. Tutkimuksessani olen käyttänyt osallistuvaa havainnointia sekä haastattelua.

3.1 Kohteen valinta

Olin ennen Ugandaan lähtöäni tehnyt ammatillisen analyysin kehitysmaiden lasten asemasta maailmassa. Tämän työn myötä pystyin tutkimuksessani käyttämään osittain samoja lähteitä ja aineistoa oli helpompi etsiä työhöni. Tämän työn pohjalta päätin, että ottaisin mukaani Ugandaan nauhurin, jonka avulla tekisin tutkimuksen jostakin aiheeseen liittyvästä ilmiöstä. Minua on aina kiinnostanut naisen heikko asema yhteiskunnassa sekä lapsiin kohdistuvat laiminlyönnit. Tiesin ennen Ugandaan lähtöä, millaisiin harjoittelupaikkoihin olisimme menossa, joten päätin ennen työni aiheen päättämistä alkaa heti keräämään tietoa ugandalaisesta kulttuurista. Käytin tässä päiväkirjan pitoa päivittäin sekä valokuvaamista. Mielestäni valokuva kertoo paljon enemmän kuin tuhat sanaa. Tämän vuoksi liitin työhöni ottamiani kuvia. Niiden avulla ihminen, joka ei ole ollut paikalla pystyy hahmottamaan mielessään millaisista ongelmasta on kyse.

Tutkimus aiheen päätin ollessamme harjoittelemassa katulapsikeskus Focassa. Tutkimuksen kohteenani olivat Kampalan katulapset ja Ugandan lasten parissa työskentelevät suomalaiset kehitysyhteistyöntekijät. Pyrkimyksenäni oli haastattelujen ja havainnoin kautta oppia ymmärtämään Ugandassa vallitsevaa katulapsi ilmiötä sekä lasten asemaa kehitysmaassa. Ymmärtääkseni millaisista olosuhteis

sa lapset elivät, oli erityisen tärkeää tutustua heidän elämäänsä ja elinympäristöön. Tarkoituksena oli hahmottaa kokonaiskuvaa tilanteesta.

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksessani olen käyttänyt erilaisia tapoja lähestyä tutkimuskohdettani. Näitä olivat: tapaustutkimus, etnografia, fenomenografia ja toimintatutkimus. Tapaustutkimuksen avulla olen pyrkinyt työssäni hankkimaan monipuolisilla tavoilla monipuolista tietoa tutkimusongelmastani. Pyrkimyksenä on ollut monipuolisen tiedon keruun myötä ymmärtää ilmiötä entistä syvemmin. Tämän keinon avulla tutkijalla on mahdollisuus huomata sosiaalisten totuuksien monimutkaisuus ja sisäkkäisyys. (Metsämuuronen. 2000, 16- 17.)

Tapaustutkimuksen lähtökohtena on yksilöiden kyky tulkita elämän tapahtumia. Tutkijaa kiinnostavat erityisesti merkitykset, joita tutkittava antaa toimintoilleen ympäristöstä. Tutkimus on kokonaisvaltaista ja systemaattista ja sen tavoitteena on elävästi ja yksityiskohtaisesti kertoa kuvattavasta ilmiöstä. Tutkimuksessa tulee esiin myös tutkittavien ääni ja toiminta, jota ilmennetään haastateltavien lainauksilla ja kertomuksilla. Tutkija on lähinnä kiinnostunut siitä miten tutkittava jäsentää omaa maailmaansa ja kokemuksiaan.

Etnografisen tutkimuksen tarkoituksena on osallistuvan havainnoin kautta ymmärtää ja analyttisesti kuvata tutkittavaa yhteisöä ja ihmisryhmää. Tutkija pyrkii selvittämään tutkittavan kulttuurin ominaispiirteitä sekä yhteisön tapaa toimia yleensä. Etnografisen menetelmän hankaluutena tutkijan on vaikea asettautua vieraaseen kulttuuriin. Tämän lisäksi ongelmia aiheuttaa tutkimustulosten yleistettävyyys. osaksi laajempaa mä voidaan kuitenkin osaksi ratkaista sillä, että tutkimustulokset sidotaan osaksi laajempaa tutkimustietoutta perehtymällä aiempaan tutkimustietoon ja alan kirjallisuuteen. (Metsämuuronen 2000. 18- 22)

Fenomenografia tutkii ihmisten käsityksiä asioista. Käsitykset voivat olla hyvinkin erilaisia riippuen ihmisen iästä, sukupuolesta, koulutustausta, kulttuurista ja kokemuksista. Käsitteitä tarkasteltaessa on tärkeää huomioida, että ne muuttuvat ajan ja tapahtumien mukaan. (Metsämuuronen 2000, 22- 24.)

Toimintatutkimuksen avulla pyritään ratkaisemaan erilaisia käytännön ongelmia, parantamaan sosiaalisia käytäntöjä sekä ymmärtämään niitä entistä syvällisemmin. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan käytännössä havaittuun ongelmaan tai kehittämään olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi. (Metsämuuronen. 2000, 28)

Aineistoa tutkimukseeni olen hankkinut haastattelun ja havainnoin avulla. Haastattelussa olen käyttänyt puolistrukturoitua haastattelua. Valitsin tämän, koska aiheeni asiat olivat arkoja ja intiimejä sekä itselläni ei ollut kovin paljoa tietämystä aiheesta ennen haastattelua. Haastattelu kohdistui ennalta valittuihin asioihin, mutta haastattelussa ei ollut tarkasti määritelty kysymysten muotoa ja esittämisjärjestystä. (Metsämuuronen. 2000, 42)

Havainnoinnin avulla tutkija tarkkailee enemmän tai vähemmän tutkimuksen kohdetta ja tekee havainnoinnin aikana muistiinpanoja. Havainnoinnissa olen käyttänyt havainnointia ilman osallistumista sekä osallistuvaa havainnointia. Etenkin etnograafisen tutkimus strategian käytössä on tärkeää aluksi tutustua ihmisiin ja heidän elämäänsä ulkopuolisena tarkkailijana ennen kuin osallistuu enemmän tutkittavaan yhteisöön (Metsämuuronen. 2000, 43–45).

3.3 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miksi lapset ajautuvat Ugandassa Kampalan kaduille, millaista katulasten elämä on, millä tavoin heitä autetaan sekä millaista on suomalaisten tekemä kehitysmaayhteistyö lasten ja perheiden parissa Ugandassa. Työni avulla pyrin selvittämään ugandalaista kulttuuria ja millaisia vaikutuk

sia köyhyys aiheuttaa ihmisten elämässä. Maapallomme ns. pienenee koko ajan globalisaation myötä ja koen, että tämän ilmiön myötä kaikkien maailman kansalaisten tulisi kantaa kortensa kekoon. Se mitä tapahtuu maailman toisella puolella, tulee koskettamaan myös meitä, koska olemme kaikki yhteydessä toisiimme. Tutkimuksen myötä haluan löytää selityksiä, miksi kehitysmaiden on niin vaikea päästä omille jaloilleen ja miten kansainvälisellä kehitysyhteistyöllä voimme vaikuttaa kehitysmaiden ihmisten olosuhteisiin.

Tutkimuksessa tutkija ja tutkittava ovat läheisessä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, joka on olennaista aineistoa hankittaessa. Tutkittavat eivät toimi ainoastaan tutkimuksen objekteina, vaan he ovat tuntevia, toimivia ja osallistuvia subjekteja. Tutkimuksessa tutkittavan lisäksi on myös tutkija itse omine subjektiivisineen kokemuksineen mukana. Tärkeää tutkimuksen kulussa on kuitenkin, että tutkittavaa ei ohjailta mielivaltaisesti tutkimuksen kulkua omien tavoitteiden mukaisesti, vaan tutkittavalla olisi mahdollisuus luontevasti kertoa oma tarinansa. Tutkimus perustuu jatkuvaan pohdintaan ja keskusteluun teorian ja aineiston kanssa

3.4 Tutkimuksen kulku

Aloitin tiedon keruun tutustumalla ja havainnoimalla ugandalaisia tapoja, ihmisiä ja heidän elinympäristöänsä. Ensimmäisen kuukauden olimme Mpigi- nimisessä maalaiskylässä. Tänä aikana lähinnä tutustuin maaseudun sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä maaseudun elämänmenoon. Tänä aikana pääsin näkemään millaisissa olosuhteissa ihmiset asuvat ja elävät maalla. Asuimme paikallisen terveyskeskuksen yhteyteen rakennetussa asuntolassa, jossa meillä oli mahdollisuus elää osittain samanlaisissa olosuhteissa, kuin missä monet ihmiset maalla asuvat. Asuntolamme paikallinen hoitaja haki meille päivittäin vettä läheiseltä kaivolta. Veden lämmitykseen ei ollut mahdollisuutta, joten pesut tapahtuivat kylmällä vedellä päivittäin. Vessa oli asuntolan yhteydessä, mutta se oli suomalaisesta näkökulmasta hyvin yksinkertainen versio. Lattiassa oli reikä ja reiän vierellä oli kanisteri, josta kaadettiin vettä tarpeitten päälle. Paikallinen keittäjä loihti meille päivittäin

ugandalaista perinneruokaa. Asuntolamme takapihallamme kävelivät vapaasti kanat ja kukot, joista osasta meille valmistettiin illallista. Elämä maalla oli hyvin maanläheistä.

Aamupäivisin olimme tutustumassa terveyskeskuksen toimintaan. Tämä valotti todella paljon sitä millaisten sairauksien ja ongelmien parissa ihmiset kamppailevat maalla. Meille pidettiin luentoja veden ja sanitaation merkityksestä, joka ei ole itsestään selvyyttä maaseudulla. Tämän lisäksi pääsin tutustumaan valtion ylläpitämään lasten ja nuorten koulukodille Kampiringisa keskuksen, vankilaan, noitatoh-toriin ja kouluihin.

Tutustuminen valtion ylläpitämään Kampiringisa keskuksen oli mielenkiintoinen kokemus. Hyvin moni haastattemistani lapsista oli jossain vaiheessa kadulla elämistä joutunut koulukodille. Kokemus auttoi minua ymmärtämään millaisesta paikasta oli kyse. Saimme myös yhtenä päivänä kokeilla todellista lasten auttamista, jolloin saimme haastatella lapsia ja kysellä miksi he olivat joutuneet koulukotiin. Tämä oli erittäin haastavaa, koska olimme olleet vasta alle kuukauden päivät vieraassa maassa. Vieraasta kulttuurista tulevaa lasta, ei niin vain voi mennäkään auttamaan, jos ei ole tietoa ja tuntemusta elämästä, jossa hän elää.

Harjoittelun loppuajan suoritimme Ugandan pääkaupungissa Kampalassa. Ensimmäiset kolme viikkoa tutustin miten katulapsipäiväkeskus Focassa Suomen Kansainvälinen solidaarisuusjärjestö pyrkii kehitysyhteistyön avulla tukemaan valtiota huolehtimaan kadulle ajautuvista lapsista. Harjoittelun aikana onnistuin tutustumaan entiseen katulapseen Collinsiin, jonka avulla sain myöhemmin yhteyksiä kadulta pelastuneisiin sekä kadulla asuviin nuoriin. Tämän nuoren miehen avulla sain järjestettyä mahdollisuuksia haastatella kadulta ulkomaalaisen järjestön avulla pelastuneita lapsia ja hän vei meitä Kampalassa paikkoihin, joissa katulapsia eli. Collinsiin tutustumisen myötä päätin valita tutkimuksen kohteeksi Kampalan katulasten elämän. Hänellä oli laaja-alaiset näkemykset katulapsista ja hän oli myös itse viettänyt nuoruusaikansa kadulla. Tällä hetkellä Collins toimi projektissa nimel

tä: Voice Of Hope Voudation. Hän teki työtä keräten tietoa katulapsista ja hänen suuri tulevaisuuden visionsa oli perustaa jonakin päivänä järjestö, joka auttaisi katulapsia.

Suoritin Ugandassa ollessani sekä yksilö- että ryhmähaastatteluja. Collinsin avulla löysin nuoria, joita pystyin haastattelemaan englanniksi ja nuorempien lapsien kanssa Collins oli mukanaani tulkkauksessa lapsille kysymyksiäni. Yksilöhaastatteluja tein yhteensä viisi, joista 3 oli poikia ja 2 tyttöä. Haastateltavani olivat iältään 9-22-vuotiaita. Ryhmähaastatteluja tein kaksi. Haastattelin entisiä katunuoria, jotka pitivät vertaistukioita keskenään sekä Collinsin avulla haastattelin vanhempien katunuorten joukkoa.

Ennen yksilöhaastatteluja valmistin kyselylomakkeen. Tutustuin osaan haastateltavista aiemmin, joka auttoi haastattelun kulkua. Nuorille suunnatuissa kyselylomakkeissa tavoitteenani oli lähinnä selvittää, millaisten asioiden vuoksi he olivat ajautuneet kadulle, millaista elämä kadulla oli ja miten he olivat selvinneet kadulta takaisin yhteiskuntaan.

Lasten ja nuorten haastatteluja purkaessa päätin työhöni ottaa myös näkökulman kehitysyhteistyöstä, koska näin sen olevan suuressa merkityksessä näiden katulasten auttamiseksi pois kaduilta. Tutkimuksessani otin pääkohteiksi erityisesti kaksi kansalaisjärjestöä, joiden kehitysyhteistyötä tarkastelen katulapsiongelman valossa. Nämä kaksi järjestöä ovat kansainvälien solidaarisuussäätiö ja Fida International, joiden toiminnasta kerroin aikaisemmin.

Päätin haastatella lisäksi syksyllä 2009 Ugandassa kehitysyhteistyötä tekevää pariskuntaa nimeltä Lea ja Arto Heinosta. He tulivat Teuvan helluntaiseurakunnalle pitämään Uganda- tänään iltaa, jossa he kertoivat työstään Ugandassa. Huomaatessani lehdestä tilaisuudesta, päätin ottaa yhteyttä heihin ja järjestää pienen haastattelun ennen tuokion alkamista. Arto ja Lea ovat tehneet työtä Ugandassa jo kuuden vuoden ajan. Heidän toiminta perustuu lähinnä humanitäärisen avun antoon Pohjois-Ugandan sota-alueille. He ovat neljä vuotta sitten aloittaneet myös

traumatisoitujen lasten auttamisen. Tällä hetkellä he pystyvät auttamaan noin 210 lasta, jotka ovat nähneet ja kokeneet sisällissodan kauheuksia.

3.5 Aineiston analysointi

Palatessani Ugandasta aloin purkamaan haastattelut kirjalliseen muotoon ja litte-roin ne. Tämän jälkeen aloitin aineiston analyysin teemoittelemalla. Teemoittelus-sa on kyse aineellisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan (Sarajärvi & Tuomi. 2009, 93). Aineiston pilkkomista helpottaa, jos haas-tattelu on tehty tietyn teemojen mukaan. Tutkimuksen lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Aineiston teemoittelun jälkeen aloin etsimään teoriaa kyseisistä teemoista.

3.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus pyritään aina välttämään virheiden syntymistä. Tämän vuoksi on tärkeä arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Yksi keino jolla tutkija kohentaa tutkimuksen luotettavuutta on tarkka selostus tutkimuksesta. Tutkimuksessa selvittäään millaisis-sa olosuhteissa haastattelut on tehty, paljonko haastatteluihin on käytetty aikaa ja mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat sekä tutkijan itsearvionti tulisi kertoa. Lukijalle tulee kertoa miten hän on analysoinut aineistonsa ja miten hän on päätenyt tuloksiinsa. (Hirsijärvi ym. 2004, 216- 218)

4 TUTKIMUSAINIESTON KUVAUS

Tutkimukseni lähtöoletus oli, että köyhyys on suurin syy miksi lapset ajautuvat kaduille Kampalassa. Ennen työni aloittamista katulapsi-ilmiö oli minulle uusi asia. Suomessa ei lapsia näe kadun varsilla kerjäämässä, eikä lapsia löydy hylättyinä tien varsilta ym. paikoista. Olin kuullut ja nähnyt tv-ohjelmia katulapsista, etenkin Venäjän katulapsitilanteesta, mutta vasta kun pääsin kasvotusten asian kanssa aloin tajuamaan millaisesta ongelmasta oli kyse. Lasten haastattelujen avulla halusin saada kokonaiskuvaa Kampalan katulapsi-ilmiöstä.

4.1 Syitä miksi lapset ajautuvat kadulle

Ugandassa on arvioilta 10 000 katulasta ja luvut ovat koko ajan kasvamaan päin. Lubegan kirjan *Handling Adolescent Children* mukaan yleisimpiä syitä miksi lapset ajautuvat elämään kaduille ovat: äärimmäinen köyhyys, rikkoutuneet perheet missä lapset ovat joutuneet vihaisten äiti- tai isäpuolien luokse, yksinhuoltajaperheiden epäonnistuneet keinot pitää lapset koulussa ja aids, joka on tuhonnut perheitä aiheuttaen köyhyyttä ja yksinhuoltajuutta. Edellä mainittujen syiden lisäksi syyksi mainittiin myös, että jotkut lapset eivät kestä päivittäistä stressiä, joka aiheutuu päivittäisestä harmonian puuttumisesta kotona. Tämän vuoksi osa mielummin karkaa kaduille. Ugandassa lasten kadulle ajautumista edeltää usein myös fyysinen väkivalta ja kova kuri, jota he joutuvat kohtaamaan perheessään. Tämän lisäksi on myös lapsia, jotka haluavat elää ilman sääntöjä. Nämä lapset karkaavat kaduille ja ilmaisevat tällä tavoin vapauttaan. (Lubega. 2003, 87–88.) Tämän lisäksi aineistostani nousi sisällissodan vaikutukset, koulunkäyntimahdollisuuksien puuttuminen ja Aids: in leviäminen, jotka olen nostanut työni suurimmiksi syiksi.

4.1.1 Köyhyys

Katulapset eivät ole mikään uusi ilmiö maailmassa vaan niitä on ollut aina. Tilanne on vain pahentunut etenkin kaupungistumisen myötä. Katulapsien osuus ei rajoitu ainoastaan kehitysmaihin vaan niitä on myös muualla. Katulapset ovat seurausta muuttoliikkeestä, työttömyydestä maaseudulta kaupunkeihin, köyhyydestä, rikkoutuneista perheistä ja suurista kaupungeista. (Kilbourn. 1997, 37.)

Köyhyys oli yksi suurimmista syistä, jonka vuoksi lapset ajautuivat Kampalan kaduille. Suurin osa haastattelemistani nuorista oli lähtöisin pienemmistä kylistä Kampalan läheisyydestä. Kun elämä omassa perheessä alkoi vaikeutua, lapset lähtivät etsimään parempaa elämää kaupungista.

”Minä jäin hänen luokseen, koska olin perheen jäsen ja lapsi. Kuuluin siihen perheeseen, jossa minun kuului tehdä kaikenlaista kuten siivoamista ja muita vaikeita töitä. Kun en pystynyt tekemään niitä, minun oli pakko lähteä ja jättää perhe ja kokeilla toisenlaista elämää... Sen vuoksi lähdin kaupungin kaduille”.
C 22.

Kaduilla kulkiessamme oli erittäin rankkaa nähdä nuoria äitiä lapsi kainalossa kerjäämässä. Tutustuessamme hylättyjen vastasyntyneiden orpokotiin, paikassa oli lähes yli 30 pientä vauvaa, jotka oli tuotu sinne hylättyinä. Osa lapsista oli hylätty heti synnytyksen jälkeen sairaalassa ja osa oli löydetty mitä ihmeellisimmistä paikoista mm. maantien varsilta, hylättyinä metsästä, jätettyinä majataloon jne. Jokaisen vauvan sängyn yläpuolelle oli kirjoitettu pieni lappu mistä kukin vauva oli tuotu tai löydetty. Tämä paikka mielestäni kuvasti hyvin sitä todellisuutta missä ahdingossa köyhä perhe tai äiti on saadessaan vauvan, jos hänellä ei ole mahdollisuutta pitää huolta lapsestaan.

Pelastakaa lapset järjestön tekemä juliste, joka oli koulukodin seinällä. Julisteessa kehoitetaan lopettamaan lasten hylkääminen, koska jokaisella lapsella on oikeus elää.

Haastattellessani Artoa ja Leaa sain tietää, että Kampalan kaduilla olevat katulapset ovat nykyään paljon nuorempia. Heidän mukaansa Kampalan kaduilla on viime aikoina nähty ihan juuri kävelemään oppineita, suunnilleen kolmen vuoden ikäisiä ja joskus myös sitäkin nuorempia lapsia. Suurin osa Kampalan katulapsista on karamojong heimon lapsia, jotka ovat lähtöisin Itä-pohjois- Ugandasta. Esittelen myöhemmin työssäni LRA:n sissihyökkäyksistä kertovasta kartasta. Tästä näkyy myös missä kyseistä heimoa asuu. Arto kertoi haastattelussa Karamojong heimosta näin:

Heimo on lähtöisin itä Pohjois-Ugandasta, hyvin primitiivinen ja alkukantainen heimo, paimentolaisia, heidän asuinalueensa on äärettömän kuiva, jonka vuoksi ihmisillä ei ole ruokaa. Jollain tavalla näitä karamajong lapsia tuodaan Kampalaan, jotta he saisivat perheelle, edes jonkinlaista elintasoa ja tuloa. Se raha mitä lapset saavat kerjäämällä, se ei mene suoraan heidän perheelle, vaan osa jää välittäjälle. Ja sitä kautta joku osuus menee perheelle.” Arto

Tutustuessani artikkeliin nimeltä Summit of displace Uganda street children kirjoittaja Graingerin mukaan jopa 90 % katulapsista olisi Karamojong heimon lapsia.

”Lapset tuodaan istumaan käsi kerjäten kadulle vilinän keskelle. Poliisit seisovat, kauempana ja pieni lapsi yksinään kerjäämässä yöllä. kello kymmenen yksitoista. Se on mennyt aina vaan hullummaksi Mitä pienempi lapsi sen syvemmin se vaikuttaa. Aikuiset hyväksikäyttää näitä lapsia.” Lea

Ugandassa korvaani otti myös se, kun kuulin että jotkut vanhemmat antavat lapsilleen alkoholia, jotta he olisivat hiljaa. Suomessa tätä pidettäisiin rikoksena ja lapsi vietäisiin huostaan. Uganda- tänään illassa Lea ja Arto kertoivat myös, että he olivat nähneet aloittaessaan työtään karamojong heimon kanssa, että siellä myös vanhemmat antavat lapsilleen alkoholia, jotta ne eivät tuntisi nälkää. Tämän myötä he ovat nähneet kuinka koko perhe on kävellyt ympäri päissään kylällä. Tämä johtui siitä, että perheillä ei ollut mahdollisuuksia antaa lapsilleen ruokaa.

Vanhempien tulisi lopettaa alkoholin antaminen lapsille. Se ei ole hyväksi heidän terveydelle.

4.1.2 HIV/ Aids taudin räjähdysmäinen leviäminen

Vuonna 2005 HIV- tartuntoja oli maailmassa 4,1 miljoonaa. Puolet tartunnankantajista oli naisia. Eniten tauti on levinnyt Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa, jossa jopa 64 % väestöstä on sairastunut HIV:iin ja 90 % tartunnan saaneista on alle 15-vuotiaita lapsia. Alueen lapsista jopa 12 miljoonaa lasta kuuluu Aids-orpoihin, joilta on vanhemmat kuollut. (Kankaansivu. 2007, 76).

Suurimmalla osalla haastattemistani lapsista heidän kadulle ajautumiseen vaikutti vanhemman kuolema. Hyvin usein tämän jälkeen lapsi ajautui sukulaisten tai vanhempien ystävien hoiviin. Haastattemieni lasten kohdalla heidän elämästä sukulaisten hoivissa tuli useinkin hyvin rankkaa. He joutuivat osallistumaan raskaiisiin kotitöihin, useassa tapauksessa lapsi joutui jättämään sukulaisten köyhyyden vuoksi koulunkäyntinsä. Tämä kuvastaa sukulaisten kyvyttömyyttä huolehtia orpolapsesta, koska ei ole rahaa ja resursseja.

”Minun äitini kuoli ja sitten minun isäni muutti jonnekin. En tiedä tarkalleen minne tai onko hän kuollut. Olin 4- vuoden ikäinen silloin. Niinpä oleskelin äitini ystäväen luona jonkun aikaa. ” C 21

Eeva-Marian artikkelin mukaan Aids uhkaa Afrikan nuorta sukupolvea. Vuonna 2002 aidsiin kuolleista kolmesta miljoonasta ihmisestä jopa 70 % asui Saharan etelän puoleisessa Afrikassa. Tämän myötä 11 miljoonaa lasta on menettänyt joko yhden tai molemman vanhempansa. Aidsin leviämistä lisää edelleen monissa maissa vielä tiedottomuus taudin leviämistavasta ja suojaumisesta. Artikkelin mukaan jopa kolmas tartunnan kantajista on 15–25- vuoden ikäinen ja arviolta jopa 6000 nuorta, saa päivittäin hiv-tartunnan. Afrikan maissa erityisesti tyttöjen riski saada tartunta on jopa kuusinkertainen riski saada tartunta poikiin verrattuna. Tehokkaimmin tähän pystyttäisiin vaikuttamaan varmistamalla tytöille mahdollisuus

koulunkäyntiin, turvaamalla naisten taloudelliset oikeudet ja suojella naisia kohdistuvalta väkivallalta. (Vuorenmaa.2004.)

Aids vaikuttaa monisyisesti perheen elämään ja etenkin lapsiin sillä on suuret vaikutukset. Sanna Jäppisen tekemässä artikkelissa oli haastateltu Shemeikkaa, joka tutkinut Namibiassa syntyvyyttä ja hiv/aidsia sekä selvittänyt yhteisöjen ja erityisesti lasten selviytymistä hiv/aidsin seurauksista. Hänen mukaansa:

” Hiv/aids vaikuttaa lapseen monin tavoin jo ennen vanhemman tai vanhempien kuolemaa” jo sairastumisvaiheessa perheen taloudellinen tilanne vaikeutuu ja lapset joutuvat hoitamaan aiemmin vanhemmille kuuluneita tehtäviä. Arkeen kuuluvat taudista johtuva leimautuminen ja syrjintä sekä tietysti suru ja huoli tulevasta. Traagisinta lienee, jos lapsi on itsekin saanut hiv-tartunnan äidiltään raskauden, synnytyksen tai imetyksen aikana.” (Jäppinen. 2004)

Orpolapset joutuvat useimmiten sukulaisten ja ystävien hoitoon vanhempien kuollessa. Tämä tietää orvoista huolehtiville kasvatuserheille suurta taakkaa ja yleensä näillä orpolapsilla onkin muita lapsia heikommat mahdollisuudet koulunkäyntiin. Etelä-Afrikassa on noin joka viidennessä perheessä omien lasten lisäksi yksi tai useampi orpo hoidossa. Orpolapset joutuvat tilanteensa vuoksi kamppailemaan eloonjäämismahdollisuuksistaan. Raportissa Riitta Kujala on todennut näin:

”Kun jo ennestään ruoan riittävydestä kamppaileva perhe saa elätettäväkseen muutaman sukulaislapsen, tilanne usein kärjistyy kestäättömäksi.”

Koulunkäyntimahdollisuus olisi heidän tilanteessaan ensisijaisen tärkeää sekä yhteisöön osallistuminen ja perinteisen kulttuurin oppiminen. Teini-ikäisillä korostuu etenkin tarve seksuaalisen hyväksikäytön suojelemiselta. Tärkeintä olisi jatkuva ja välittävä suhde aikuiseen. Köyhyyden kanssa kamppailevat vanhemmat purkavat helposti paineitaan lapsiin. Kujalan mukaan suurin osa kadulle päätyneistä lapsista on lähtenyt karkuun kotoa henkistä pahoinvointia.

4.1.3 Lasten asema perheessä

Ugandalaisissa perheissä on keskimäärin seitsemän lasta. Ihmiset ovat varattomia ja asunnot pieniä ja ahtaita. Insesti ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö olivat yleistä etenkin slummeissa ja köyhällä maaseutu alueella. Kaikenlainen puute houkuttelee vanhempia naittamaan tyttärensä jo 13- 14 -vuotiaina morsiusmaksun takia. (Panzar. 2000) Lastenkodilla jutellessamme nuorten poikien kanssa he ihmettelivät, että eikö Suomessa naisesta tarvitse maksaa mitään, kun hänen kanssaan menee naimisiin. Ugandassa on kuulemma tapana, että pojan pitää maksaa morsiamen perheelle rahaa, jotta hän saa mennä tytön kanssa naimisiin. Rahan määrä riippuu sen mukaan kuinka paljon tyttö on kouluttautunut. Vähemmän koulutetun tytön saa ostettu halvemmalla.

Suurella lapsikoolla on monia merkityksiä. Vähimmäismäärä mitä Ugandalaisen naisen odotetaan synnyttävän lapsia, on seitsemän, mutta haastattellessani Artoa ja Leaa selvisi, että 12 lasta olisi ihanteellinen määrä. Ugandassa ei ole samanlaisia yhteiskunnan tukimuotoja kuin meillä on täällä Suomessa, joten lapsia tulee synnyttää iso määrä, jotta he kykenevät pitämään huolta vanhemmista, kun he vanhenevat.

”Heitän karrikoiden, mitä olen käytännössä nähnyt, keskustellut ja kuullut. Mennään naimisiin, jotta saadaan lapsia. Miksi täytyy saada lapsia? No jotta täytyy turvata vanhuus. Eli lapset hoitavat, kun äiti ja isä ovat vanhoja, Totta kai täytyy olla 12 lasta, kun kolme kuolee malariaan, kolme kuolee amebaan, ja kuusi jää ja nekään ei ole hyvin koulutettuja niin, täytyy olla paljon lapsia, jotta ne voi sitten hoitaa näitä vanhuksia. Se on niitten eläke. Lapset ovat vanhempien eläke.” Arto

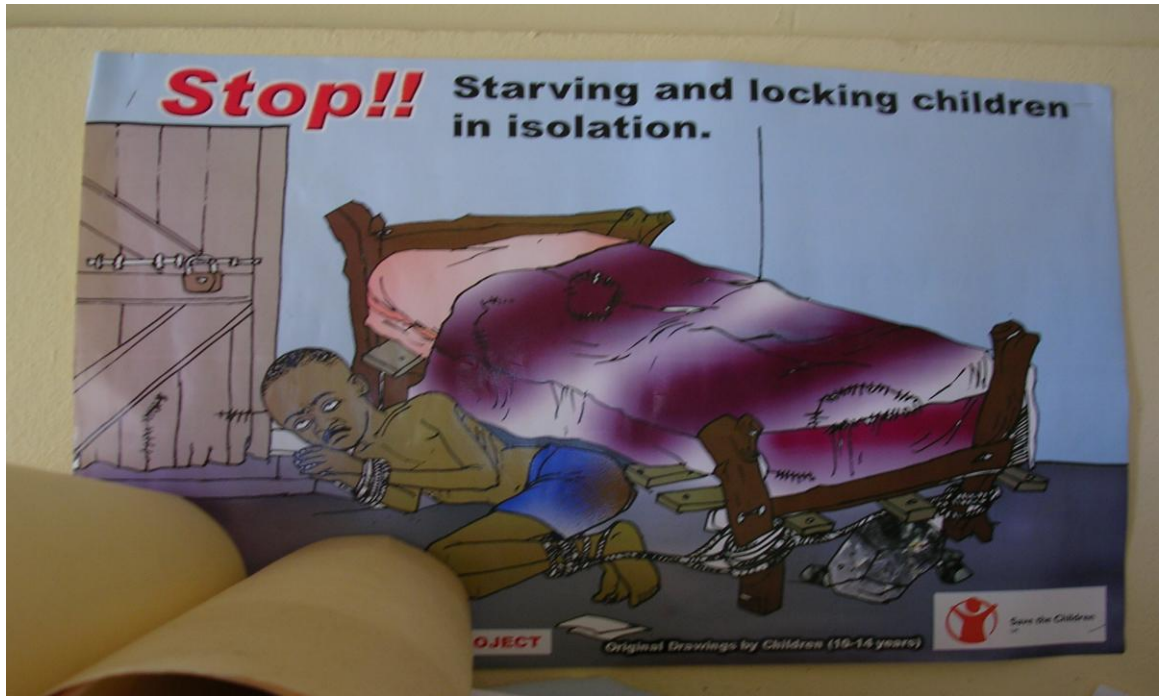
”Tämän vuoksi lasten oikeudet eivät millään tule esiin ja vaimo on tällainen lastentuotto kone... Ne puhuu lapsista producing, how many children have you produced? Ne eivät kysy giving a birth. Vaan he puhuvat tuottaa lapsia ja se heijastaa hyvin tähän ajatukseen, että se nainen tuottaa.” Arto

Lubegan mukaan julmat vanhemmat ovat yksi tekijä miksi lapset karkaavat kaduille. Jotkut vanhemmat käyttävät suuttuessaan erittäin voimakkaita keinoja kasvatessaan lapsiaan. Lubegan mukaan vihastumisen voimakkuutta kuvaa, että lapsen käsi poltetaan tai katkaistaan. Tämä oli kuulemma melko yleinen tapa rangaista lasta, jos esimerkiksi lapsi varasti. (Lubega, 2003, 89–90.)

Kuulimme, että joissakin tapauksissa lasten kurittaminen oli niin rankkaa, että häneltä saattoi lähteä jopa henki rangaistusta saadessaan. Ja jos lapsi esimerkiksi varasti ruokaa pöydästä, rangaistuksena saattoi olla käden polttaminen. Heikoin asema oli orpolapsilla, jotka joutuivat sukulaistensa hoiviin vanhempien kuollessa tai hylätessä heidät. Sukulaisten luona kohteluun kuului usein niin fyysistä, henkistä kuin seksuaalista väkivaltaa. Kun perheessä kohdeltiin lasta huonosti, ihmiset ajattelivat sen olevan perheen oma asia ja jopa naapurit välttivät osallistumasta tilanteeseen. Ihmisiä on ollut vaikea saada ymmärtämään, että kaikilla on velvollisuus puuttua lain vastaiseen kohteluun. (Panzar. 2000)

Vanhempien eroaminen näytti olevan Ugandassa melkein yhtä yleistä kuin missä tahansa muuallakin. Perheiden hajotessa tai jommankumman vanhemman kuollessa lapset joutuvat elämään uuden äiti- tai isäpuolen kanssa tai sukulaisten luona. Haastatteluiden mukaan lapset kokivat uuden äiti tai isä puolen tyranniksi, joka ei halunnut huolehtia hänestä.

Muistan Focassa harjoittelemassa ollessamme erään mukavan pikkupojan. Tutustuessamme lähemmin, hän alkoi kertoa elämästään kotona. Hän eli sukulaistensa luona, koska hänen vanhempansa olivat kuolleet. Hän kertoi, kuinka isoäiti ja sedät ja tädit hakkaavat häntä. Ei ollut myöskään outoa jättää lapset ilman ruokaa ja suojaa. Tämä kuvastaa mielestäni hyvin sitä tilannetta millaisessa ahdin-gossa perheet asuvat, kun he joutuvat omien lasten lisäksi huolehtimaan vielä sukulaistensa orpolapsista. Paineet ovat kovat ja tällöin ei pieni lapsi säästy laiminlyönneiltä. Useimmissa keskusteluissa syyksi nousi ilkeät äiti tai isäpuolet tai muut sukulaiset.

Lopeta lasten näännyttäminen ja eristykseen lukitseminen.

”Minun äitini kuoli, kun olin 12 –vuotias. Asuimme Masaka - alueella, jossa asui isovanhempamme ja klanimme, se ei ollut meidän maamme. Isoäitini oli todella köyhä ja hän teetti hyvin paljon kotitöitä ja antoi keppiä.. Se on hyvin kova paikka lapselle, kun on tehnyt paljon töitä, väsynyt ja nälkäinen. Kun menin sinne, olin 2-3 -vuotias, äitini jätti meidät sinne ja aloitin kouluni.” A 21

”Oli ilta ja olin ollut pelaamassa jalkapalloa, olin tehnyt kotitöitä ja karannut jalkapallo kentälle. Kun tulini kotiin syttyi sota, isoäiti pieksi minut. Hän potki ja löi minua ja lukitsi minut talon ulkopuolelle... Minä nukuin ja aamu viideltä menin sisälle, koska he heräsivät aamulla varhain kaivamaan pellolle. Menin talon sisälle, otin tavarani ja karkasin sieltä.” P 18

”se että sotalapsi tai katulapsi pääsee kasvamaan sellaiseen turvalliseen olo-tilaan ja elämään, niin se edellyttää sen, että se isä osaa rakastaa ja äiti osaa rakastaa sitä lasta ja osaa myös kannustaa sitä.” Arto

4.1.4 Pohjois-Ugandan sotalapset

Tuuli Lahti on kirjoittanut artikkelin lapset konfliktin jaloissa, jossa hän kertoo, että sotien luonne on muuttunut hyvin paljon 1900- luvun jälkeen. Ensimmäisen maailman sodan aikana siviiliväestöä kuolleista oli 15 %, toisen maailman sodan aikana 65 % ja nykyään määrä on jo 90 %. Nykyisissä sotaselkkauksissa melkein

kaikki ihmiset koetaan vihollisiksi niin naiset, lapset kuin avustustyöntekijätkin. Lapsia on tällä hetkelläkin värvättyä sotajoukkoihin arviolta 300 000. (Lahti. 1999, 8.)

Lapsen oikeuksien artikla 38 suojelee alle 15-vuotiaita lapsia osallistumiselta sota-toimiin. Vuonna 2000 lapsen oikeuksien sopimukseen laadittiin lisäpöytäkirja, jossa tätä alaikäraja nostettiin 18- vuoteen. Tämä asetus astui voimaan 2002 vuonna. (Lasten oikeudet). Pohjois-Ugandassa on vuodesta 1986 alkaen kestänyt hyvin verinen sisällissota, joka tällä hetkellä on loppunut. Konfliktissa taistelivat keskenään Ugandan armeija ja uskonnollinen kapinallisryhmä LRA. Konfliktin syynä eivät ole perinteiset luonnonvarat, vaan vallasta taistelu, jota värittää uskonnollinen fundamentalisti.

LRA:n joukkojen toiminta-alueet.

Karttaan on merkitty keltaisella konflikti alueet. Punaisella värillä on merkitty missä kukin heimo asuu.

(Wikimedia Commons /Mark Dingemans /cc (Vaiettu Pohjois-Uganda)

Artikkelissa Vaiettu Pohjois-Ugandan mukaan Pohjois-Ugandassa on pahimmillaan ollut noin kaksi miljoonaa maan sisäistä pakolaista. Vuoden 2009 alussa heitä oli yli 850 000. Konflikti maksaa Ugandalle vuosittain arviolta 85 miljoonaa dollaria.

Samalla rahalla saisi vettä vuodeksi 3,5 miljoonalle ihmiselle. Ugandan armeija on taistellut LRA:n jäseniä vastaan viime aikoina aiempaa aktiivisemmin, mutta sen maine kärsii korruptiosyytteistä. Lisäksi ihmisoikeusjärjestöt syyttävät armeijaa laittomista teloituksista, kidutuksesta ja raiskauksista. (Vaiettu Pohjois-Uganda)

Suurin osa Pohjois-Ugandan pakolaisleirin asukkaista on naisia ja lapsia. Leireillä riittämätön vedensaanti ja huono hygienia ovat johtaneet suuriin sairausepidemioihin, joihin leiriläisiä on kuollut. Erityinen ongelma Pohjois-Ugandassa on lasten asema. Jopa 80 prosenttia kapinallisryhmä LRA:n sotilaista on alaikäisiä. Ihmisoikeusjärjestöjen mukaan LRA on rekrytoinut joukkoihinsa yli 30 000 lapsisotilasta, jotka on pakotettu tappamaan sukulaisiaan ja hyökkäämään vihollisen kimppuun. Monia tyttöjä on pakotettu seksiorjiksi. Kymmenet tuhannet maaseudun lapset pakenevat kaupunkeihin sotilaaksi pakottamisen pelossa. He etsivät suojapaikkaa kaupunkien kaduilta, kirkoista sairaaloista tai bussiasemilta. Nuoret, jotka pääsevät karkaamaan kapinallisjoukoista ovat erittäin heikossa tilanteessa myös, koska hyvin usein yhteisöt eivät haluakaan ottaa vastaan entistä kapinallista, vaikka hän ei olisi omasta tahdosta joukkoihin mennyt. Sisällissota onkin yksi mittava ongelma, joka lisää katulasten määrää ja jossa lasten oikeuksia poljetaan kaikista eniten. (Vaiettu Pohjois-Uganda)

Haastattelin tutkimustani katulapsista tehdessä syksyllä 2009 kehitystyöntekijöitä Arto ja Lea Heinosta, jotka ovat jo kuuden vuoden ajan toimineet helluntaiseurakunnan Fida lähetysjärjestön kautta Ugandassa. He menivät Ugandaan kuusi vuotta sitten, jolloin Pohjois-Uganda oli vielä hyvin levotonta aluetta sisällissodan vuoksi. Työtä leireille varjosti jatkuvasti pelko sissien hyökkäyksistä. He tekivät alkuaikana humanitääristä avustustyötä. He jakoivat ruokaa ihmisille leireihin, jonne he olivat kerääntyneet sotaa pako. Tilanne tuolloin oli vielä todella paha. Ihmisiä kuoli nälkään ja leireillä oli puutetta kaikesta. Haastattelusta saa mielikuvan, joka kuvastaa sitä ihmisten hätää ja ahdinkoa, jota he kokivat:

”Leiri aikana kohdattiin naisia jotka tuli meille puhumaan, et antakaa meille neuvoa kun meillä ei oo rahaa, eikä mulla oo ruokaa, mulla on 5 lasta mutta jos mä suostun tuon sotilaan kanssa yhdeksi yöksi sänkyyn, niin saan kolmeksi kuukaudeksi ruuan lapsille, voinko mä tehdä sen, ja se saa siitä lisää yhden lapsen ja aidsin kaupan päälle, mutta tulee siinä ruokakin. Sitten se kysyy, kumpi on parempi antaa lasten kuolla nälkään vai...?” Arto

”..se oli sitä aikaa kun lapsia kuoli nälkään, ja lapset juoksi siellä leireillä ja sai rottia kiinni ja jopa isommat lapset uskalsivat koiran tappaa ja sitten syödä sitä koiraa, tämä oli totta, että ne lapset olivat kuolemaisillaan, mitäs siihen sanot, se on vaikea kysymys?” Arto

”Ja sen takia esim. nyt kun me tehdään tätä työtä, niin meillä on jonkin verran näitä orpo lapsia, ja ne ovat orpoutuneet esim. siinä hyökkäyksessä kun sissit ovat hyökänneet kotiin. Isä on kuollut ja äiti on lähtenyt muiden lasten kanssa ja paennut näille leireille. Kun tällä äidillä ei ole ollut mahdollisuutta tarjota ruokaa, niin siinä ahdistuksessa se on ottanut yöllä ja lähtenyt, ja katsonut että se on paree, että hän tulee tapetuksi sissien kautta, kuin hänen lapset, että eiköhän joku pidä niistä lapsista huolta. Eli tämä äiti ei ole pystynyt kohtaamaan sitä huomista päivää, sen takia, kun ei hänellä ole ollut antaa lapsilleen ruokaa.” Arto

Tutustuessani kirjaan Aboke Girls, jossa oli kerrottu kaapatuista tytöistä LRA: n joukkoihin, lapset pakotettiin armeijan joukkoihin käyttämällä raakaa väkivaltaa. Suurin osa heistä oli 11–12-vuotiaita ja pienimmät jopa viisivuotiaita. Heidät pakotettiin tappamaan ystäviään ja perheenjäseniään ja tekemään hyökkäyksiä naapurikyliin, joissa samanlainen teurastaminen jatkui. Lapset, jotka onnistuivat pakenemaan sissijoukoista, olivat erittäin traumatisoituneita. Monet heistä olivat menettäneet sukulaisensa ja he olivat joutuneet kokemaan väkivaltaa monella tavoin. (Temmerman.2001)

Ishmael Beach on entinen lapsisotilas, joka on kirjoittanut kirjan nimeltä Leikin loppu, lapsisotilaan muistelmat. Tämä on hyvin raaka kuvaus pienen pojan elämästä, joka pakotetaan maansa sotatoimiin Sierra Leonessa. (I, Beach. 2007)

Seuraavissa katkelmissa on otteita edellä mainitun sotalapsen muistelmista. Katkelmista selviää, millaiseksi lapsen elämä muodostuu sodassa:

”...päiväni täyttyivät sotilaallisista askareista. En enää pelaillut päiväsaikaan jalkapalloa kylän aukiolla, vaan seisoin vuorollani vartiassa kylän ympäristössä, poltin marihuanaa ja nuuskasin brown brownia, kokaiinin ja ruudin sekoitusta, jota oli aina pöydällä, ja tietenkin nappailin valkoisia kapseleita, joista olin tullut riippuvaiseksi. Sain niistä energiaa. Öisin katselimme generaattorista virtansa saavasta televisiosta sotaelokuvia kuten Ramboja ja Commandoa. Halusimme kaikki olla kuin Rambo.” (Beach. 2007. 177)

”Kylistä, jotka edetessämme valtasimme ja muutimme tukikohdiksemme, ja metsistä, joissa nukuimme, tuli kotini. Muut sotilaat olivat perheeni, aseeni oli tukeni ja turvani, ja ainoa lakini oli ”tapa tai tule tapetuksi”. Ajatukseni eivät ulottuneet sen pitemmälle. Olimme taistelleet yli kaksi vuotta, ja tappamisesta oli tullut päivittäistä toimintaa. En tuntenut sääliä ketään kohtaan. Lapsuuteni oli loppunut huomaamattani, ja sydämeni tuntui jäätyneen... Omasta mielestäni elämäni oli normaalia. Olin viisitoistavuotias.” (Beach.2007, 185.)

Arto ja Lea Heinonen tekevät työtä Ugandalaisten sotalapsien kanssa.

”Jälleenasetumisprojektissa on CAF eli sotalapsen, jotka ovat traumatisoituneet sodassa. traumahoitoa, fysikaalista hoitoa. Tänä vuonna projektissa on ollut lapsia 215–220, joita yritetään auttaa ja samalla kun yritetään auttaa sitä lasta, niin autetaan joko sen lapsen kotiympäristöä, kotia tai sijaisvanhempia”.
Lea

Arto kertoi haastattelussa työstään autettavien sotalapsien kanssa kovista kokemuksista:

”Sotalasten kanssa kun keskusteleen niin ne kertoo, et sissit tuli taloon, ja viidakkoveitsellä ne vaan veti isän pään irti ja sitten se poika joutui kantamaan sitä isänsä verta vuotavaa päätä parikymmentä kilometriä ja saman aikaisesti sille iskostettiin sitä vihaa, et kaikki johtuu susta ja sun perheestä, ja kaikki johtuu sun kyläläisistä, tätä ei olisi koskaan tapahtunut ellei olisi näin ja näin. Se on sitä raakaa touhua, miten ne kouluttaa sitten nämä lapset. Monet lapsisotilaista kertoo, et ainut mitä kahteen viikkoon sai, oli näitten sissikenraalien virtsaa niiden omista saappaista, mitään ruokaa ei ollut, vettä piti saada, koska aurinko oli paahtava, ja matkat oli pitkiä, se on kovaa.” Arto

Tällä hetkellä Pohjois-Ugandassa sotatilanne on rauhoittunut vuodesta 2006 lähtien. Herää kuitenkin kysymys, minne nämä sotatoimiin kaapatut lapset ovat kadonneet.

”Totuus on kuitenkin että on tuhansia tuhansia lapsia kadonnut, sitä kun ei oo tietoo, jotkut puhuvat 3000–5000, 10 000- 20 000 tuhannesta lapsista, herää kysymys missä ne ovat, ei tiedä onko ne kuolleet, jotkut huhut puhuvat, että ne olisi viety Irakiin ja Iraniin, jossa niissä tehtäisi arabimaissa, koulutettaisiin sotilaita... Näin kuitenkin moni uskoo, että siellä on parhaillaan näitä lapsia joita koulutetaan sotilaksi ja sissikoulutus on kovaa.” Arto

4.2 Lasten elämä kadulla

Katulasten elämä muodostuu lähinnä jokapäiväisestä selviytymisestä. Kun lapsi ajautuu kadulle, hän hyvin pian liittyy kadulla oleviin katulapsiin. Hänen uudeksi perheeksi muodostuu jengi, joka muodostuu hänen tukiverkoksi kadulla. Jengissä lapsi oppii uudet tavat selviytyä elämässä. Kuvaan tulee varastelu, ruuan etsiminen roskiksista ja kaduilta kerjäämällä, matkalaukkujen kantaminen, sekä markeeteissa auttaminen jne. Katulapsilla on myös suuri riski joutua uhkailun, seksuaalisen hyväksikäytön ja uhrin kohteeksi. (Lubega. 2003, 88)

Kuvassa on lapsia Kamalan kadulla kerjäämässä.

Gerdinin 1998 on kirjassaan kertonut erilaisia lasten tarinoita niin selviytymisestä kuin epäonnistumisesta. Tarinoissa kuvastuu hyvin mitä katulapsen elämä on. Huumeita, prostituutiota, tappeluita, väkivaltaa jne. Normaalit perusasiat ovat kaukana todellisuudesta. Nukkumispaikkoina toimivat mitä kummallisimmat paikat: tunnelit, rappukäytävät, hylätyt autot, pahvilaatikot jne. Useimmat valtiollista laitoshoidoa kokeneista pitävät katua parempana vaihtoehtona, vaikka elämä siellä on taistelua leivästä ja lämpimästä. Koulunkäynti kadulta käsin on utopistista, jonka vuoksi lukutaidottomuus, huumeet ja rikollisuus kuuluvat katulapsen tulevaisuudenkuvaan. (Hurri, 1998, 31.)

Tutkimuksien mukaan katulapsista yli puolet on keskimääräistä älykkäämpiä. Selvitäkseen katuelämästä lasilta vaaditaan todella paljon itsenäisyyttä ja nopeita päätöksen tekoja sekä tarkkaa ympäristön havainnointia. Kirjan mukaan jopa 48 % katulapsista oli erittäin vahva itsetunto. Sen sijaan lähes puolilla oli jonkin asteisia tunne-elämän vaurioita. (Hurri.1998)

On vaikea käsittää mitä lapset kokevat ja ajattelevat kadulle joutuessaan. Tutkimusta kootessani mietin monesti millaista elämä olisi kadulla, jos sinne joutuisi itse. Lasten pelkoon voi mielestäni jollakin tasolla samaistua, kun miettii itseään kaupungissa yksin ilman kotia ja turvapaikkaa. Yö on varmasti vaikeimpia aikoja, kun saa pelätä kaikista eniten. Itse ainakin koen kaupungissa liikkumisen yö aikaan kaikista pelottavimpana. Meille täällä Suomessa on lähes selvää, että kaikilla on joku paikka minne mennä, mutta kaikkialla maailmassa se ei ole itsestäänselvyys. Haastatteleman lapset kuvasivat elämän toivottomuutta kadulla näin:

*"Mitä kauemmin olet kadulla, sitä varmemmin menetät toivosi ja elämäsi suunnan ja näet, että maailma on vain todella paha paikka elää. Tunnet, että olet vain maailmaan roska."*C 22

4.2.1 Selviytymiskeinot

Jengi tuo lasten elämään turvallisuutta mutta silti he ovat monella tavoin omillaan. Viha on yksi selviytymismuoto, jonka avulla he selviytyvät maailmassa eteenpäin. Heistä kasvaa kovia ihmisiä. Se on merkki katuelämän kätkeyistä ruhjeista, joita lapset joutuvat kokemaan lähes päivittäin. (Kilbourn, 1997,43.)

Kuvassa on poikajoukko kadulla eläviä nuoria, joita haastattelin. Taustalla on roskalava, josta he etsivät päivittäin ruokaa.

Jengiin liittyminen alkaa yleensä lapsen löylytyksellä, jonka jälkeen hänet otetaan joukkoon. Kirjassa Lapsen tähden kirjoittaja on kuvannut katulasten elämää mielestäni osuvasti kadunvarsiyhteiskunnaksi. Lapset jotka elävät kadulla elävät ihan omaa maailmaansa. Heidän elämässä vallitsee ns. viidakon lait, heillä on omat sääntönsä ja tapansa hoitaa asioita. Jengissä uudet tulokkaat yleensä otetaan vastaan hyvin rajun ottein. Heidät saatetaan hakata pahasti ennen kuin uusi tulo- kas otetaan vastaan jengiin. Kuten haastattelusta käy ilmi:

”sitten he tarttuivat tavaroihini ja he alkoivat tarkastaa minua kaikkialta. he voivat tehdä sinulle mitä tahansa lyödä potkia jne. sinun täytyy vain hyväksyä se... he tarkastivat minut, ja ottivat minut jengiinsä. sitten he opettivat minut

imppaamaan. He antoivat minulle huumeita ja tupakkia, sitten he sanoivat nyt sinusta on tullut jäsen, nyt sinä olet mazai. se tarkoittaa, että sinä olet nyt minun kaverini, mutta sen jälkeen kun he olivat hakanneet minut. Tällä tavoin liityin kadulle” A 21

Kaikki haastatteleman lapset olivat kadulla ollessaan liittyneet muihin katulapsista koostuneisiin jengeihin. Heidän joukossaan oli jengijohtaja tai johtajia, jotka päättivät jengin asioista. Nämä oli yleensä jengin vanhimpia. Haastatteluista kävi ilmi, että jengi tarjosi lapsille korvikeperheen. Se toimi lapsen turvana ja huolenpitäjänä.

”He ostivat minulle lääkkeitä, toivat minulle syötävää. jos olin kipeä, he toivat minulle lääkkeitä, joskus vaatteita. ” A 21

Pikku hiljaa lapset oppivat toistensa seurassa tavan, jolla kerjätä, varastaa tai hankkia ruokaa ja rahaa. Keinot jäävät hyvin vähäisiksi, ruokaa kaivetaan roskikista ja kerjätään ihmisiltä sekä hotellien keittiöistä. Kadulla on muutamia töitä, joita etenkin miespuoliset katulapset voivat suorittaa, kantaa ihmisten matkalaukkuja ja kuljettaa kottikärryillä tavaroita marketeissa, lisäksi on lämpökattiloiden korjaamista ja edelleen myymistä.

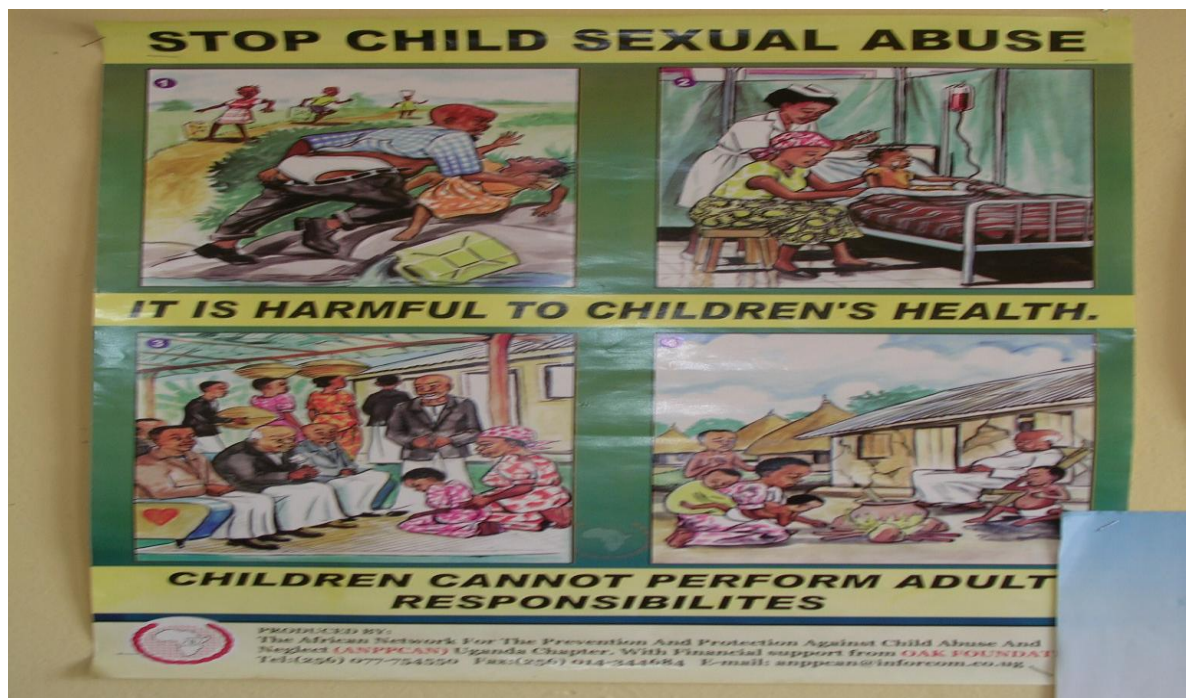
”varastitko sinä? jopa minä. Oliko se helppoa? kyllä se oli” C 22

”Joskus kun meillä oli vaikeaa ja meillä ei ollut ruokaa, menimme läpi kaupungin paikkaan nimeltä Sheroton Hotelli ja menimme Shertonin keittiön takaovelle, josta saimme jotakin syötävää.” C 22

”Tapasimme olla siellä missä ne pojat keräsivät roskaa... joten joka aamu me kello viideltä tulimme paikalle lämmittelemään aamuisin. Ja muut tulivat sinne pudottamaan tavaransa, jos joku tiputti sinne jotakin syömistä, poimimme sen ja söimme. Sitten menimme marketteihin, joissa myydään ruokaa. Saimme ylipäiväytyt ruuat, jotka kannoimme paikkaamme ja jaoimme ne kesken. Sitten saatoimme mennä Oweninon, koska aamuisin kaupoista saa joitakin tavaroita mitä he myyvät. Sitten kannat niitä tavaroita kaupasta ja tuot ne Oweninon ja sitten muut kaverit myyvät ne ja saat rahaa. Ne ovat todella raskaita. Nostamiseen tarvitaan muutama kaveri. Sellaista selviytyminen oli.” A 21

Artikkelissa Uganda`'s street children kirjoittajan Beatrice Akoth Obbon mukaan tyttöjen selviytyminen kadulla on paljon vaikeampaa kuin poikien. Usein ainoaksi

keinoksi jää oman kehonsa myyminen. Monet miehet ovatkin valmiita käyttämään näitä vaikeassa tilanteessa olevia tyttöjä ja pakottavat heidät seksiin usein ilman minkäänlaista suojaa antaen heille jotain syömistä tai nukkumapaikan illaksi. Joskus nämä miehet antavat heille myös vähän rahaa, jotka tytöt investoivat esim. suolapähkinöihin, makeisiin ja banaaneihin, joita he myyvät kadulla. (Obbon.)

Juliste, jossa kehoitetaan lopettamaan lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, koska se vahingoittaa lasten terveyttä. Lapset eivät voi ottaa aikuisten vastuuta.

HIV/ AIDS käsitysten mukaan nämä tytöt ovatkin erityisen suuressa vaarassa joutua hyväksi käyttäjien kynsiin, koska useimmat ajattelevat, että nuorten tyttöjen kanssa on turvallisempaa harrastaa seksiä ilman pelkoa saada tartuntaa

Katulasten elämään kuuluu huumeet hyvin pitkälti, jengissä opitaan tapa käyttää niitä.

Huumeita käyttämällä he yrittivät selviytyä kylmästä yöstä A 21

"Vanhemmat ystäväni antoivat minulle huumeita ja pakottivat minut siihen, koska olin nuori. Niinpä minun oli pakko ottaa niitä." R 16

”Huumeet olivat yleensä liimaa, liottimia, tupakkaa ja alkoholia.” C 22

”Kun tulet kadulle et tiedä niistä mitään, mutta sinä opit sen heiltä. He pakottavat sinut ottamaan niitä, jos sanot ei, he eivät voi hyväksyä sitä, koska sinun on toimittava niin kuin he haluavat. Sinun on otettava niitä vaikka et tajua mitä sinä olet ottanut. Koska he sanovat, että sinun tulee tehdä niin ja näin. Kun olet oppinut asemasi, saat huumeita ja käytät niitä.” C 22

4.2.2 Katulasten elämän uhat

Lapset nukkuvat kaduilla yhdessä jengin kanssa, koska se on turvallisinta, jos poliisi sattuu yllättämään. Haastattelemieni nuorten katulasten mukaan kaikista pahin uhka oli poliisit, jotka pahoinpitelivät ja veivät ilman syytä vankilaan.

”Meillä oli tapana nukkua isoissa 15–20 henkilön porukoissa kadulla... poliisit saattoivat tulla 4 hengen porukoissa ja yksi toiselta suunnalta ja toiset toisilta ja yllättää ja ottaa jotain 8-10 lasta kiinni ja pidättää heidät. He ottivat ja veivät heidät osan heistä Cambiridgen ja osan Naguruun”. C 22

”Poliisi saattoi tulla nukkuessasi pahoinpitelemään sinua mm. potkia jne. vaikka sinulle olisi tullut murtumia, he eivät välittäneet. He voivat lyödä sinua kaikkialle päähän jne. koska kun olet katulapsi, et ole mitään.” A 21

”Joutuessani vankilaan poliisit sanoivat minulle, että sinä et ole mitään, sinulla ei ole vanhempia ei sukulaisia, sinä olet mitätön. (Päästessään pois vankilasta, Paul ajatteli, ettei elämästä tulisi mitään, hän alkoi tapella muiden katulasten kanssa ja hän oli erittäin vihainen koko maailmalle.)” P 18

Useimmat ihmiset pelkäävät katulapsia. Heidät usein mielletään varkaiksi, julmiksi ja vastuuttomiksi. Ihmiset karttavat lapsia kuin ruttoa. Yleinen ajatus heistä on että he ovat ongelman luoja ja ilkeitä. (Lubega. 2003, 90.)

Voimavaroja olisi suunnattava asennekasvatukseen, sillä monet aikuiset suhtautuvat katulapsiin vihamielisesti, vaikka lapsi on harvoin syyllinen kadulla asumiseen. Asiasta pitäisi avoimesti keskustella ja tiedottaa. Pitkän tähtäimen tavoitteena on vähentää katulasten määrää eli muuttaa kotioloja niin, että lasten ei tarvitse lähteä kaduille.

”muut ihmiset katsovat sinua paheksuen, kun elät kadulla. He ajattelevat lasten olevan todella pahoja ihmisiä. Siispä kukaan ei halua auttaa sinua, koska he ajattelevat sinun olevan todella paha kaveri”. C 22

Luottamus ulkopuolisiin ihmisiin etenkin aikuisiin rapautuu lapsilla, jotka ovat joutuneet kokemaan aikuisen hylkäämisen. Tämä on kuitenkin väistämätöntä, jos ajattelee millaisessa maailmassa lapset elävät. Heidän tärkeimmät ihmiset vanhemmat ovat hylänneet heidät, yhteiskunta ajattelee heidän olevan vain roskasakia ja poliisit pahoinpitelevät ja vievät heidät vankilaan. Lasten usko aikuisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan menee ja jäljelle jää vain usko omaan itseen ja katukavereihin.

”Kuinka voit luottaa ihmisiin tai voitko luottaa kehenkään? voit ehkä luottaa ystäviisi, joiden kanssa olet.” C 22

”sinä aikana oli joitakin ihmisiä, jotka etsivät katulapsia. He saattoivat viedä heitä klubeille, tai tappa heitä” A 21

Haastattellessani Ugandassa kehitysyhteistyötä tekeviä Arto ja Lea Heinosta, he kertoivat että Kampalan kaupungissa on viime aikoina lisääntynyt merkittävästi lasten kaappaukset. Lapsikaappaus on kuulemma hyvää bisnestä.

”Siellä Ugandassa on sillai, et heti kun se lapsi syntyy, niin melkein heti ne vanhemmat tekee sille lapset korviin reiät, et se on niin kun merkki että ei enää et se ei oo enää ehjä... Koska ne lapsikaappaajat myyvät näitä lapsia noitatohtoreille liikemiehille.” Lea

”Lapsen osista jokaisella osalla on eri tarkoitus esim. päällä on oma merkitys, käsillä ja jaloilla eri tarkoitus kuin myös sukupuolielimillä, ja se lapsi paloiteellaan sitten sen mukaan, kuin mikä tarkoitus sillä on, ja se myydään hirveen korkeasta hinnasta ja esim. pääkallo perustuksissa tuo liikemiehelle hirveesti onnea, kun se on siellä liikkeen perustuksissa, tai sitten vaikka naisen sukupuolielimet tai naisen rinnat kun ne on leikattu ja ne on laitettu majan perustuksiin nehän tuottaa paljon lapsia. ” Arto

”Puoli vuotta sitten meillä oli lehdessä, oikein kartta piirretty ihmisestä missä oli mitkä osat ovat minkä hintaisia, ja mihinkä niitä tarkoitetaan tai käytetään, pieniä lapsia että kyllä jonkin verran aikuisia naisiakin otetaan kiinni, meidän

kin läheltä oli löydetty kuopasta tyttö, jonka sukuelimet oli leikattu sekä nännit että pikkurilli, mä en tiedä yhtään mihin tarkoitukseen ja hän oli sentään 15 -vuotias. Aikuisiakin otetaan, mutta lapset ovat puhtaita.” Arto

”Juuri ennen kuin me lähdettiin suomeen meidän tyttö, joka on meidän kotona töissä, hän kertoi et joku oli Sorotista, oli synnyttänyt ja oli todettu että se odottaa kaksosia, et sun on lähdettävä Kampalaan et siellä pystytään hoitamaan sen, ja se tuotiin Kampalaan, Mulagoon, ja ne oli sano, et joo tällä on kaksoset, et kyllä tämä tästä onnistuu, ja nainen synnytti ja hänelle jäi vaan yksi lapsi eli toinen lähti siitä vadilta heti. Miehet oli odottamassa ulkopuolella ja toinen lähti heti. Sairaanhoitajat ja lääkärit ottivat rahat, se on niin organisoitua.” Arto

”Myös meidän yks kummilapsista oli kolmisen viikkoa kateissa. Yhtäkkiä vaan se hävisi jalkapallokentältä. Se oli 11 -vuotias poika, ja sitä etsittiin, ja ei missään löytynyt, Sitten loppujen loppuksi, se poika oli... Se kertoi itte sitä sitten, että se oli viety johonkin vajaan, missä oli muitakin lapsia, Siellä se odotti sitä, että koska se myydään eteenpäin taas jollekin, joka ottaa hengen pois siltä, ja laittaa sen johonkin. Kun me kuultiin, et se poika on hävinnyt sieltä mehän alettiin rukoilemaan Jumalaa, et se auttaisi et se poika pääsee vapautumaan, ja tämä poika kertoi, et aina kun he meinasi ottaa hänet, niin se tyyppi joka oli sen vienyt niin aina se sano, et tuossa on joku ihmeellinen henki, et antaa olla vielä ja sitten ne otti jonkun toisen, ja loppujen loppuksi ne eivät halunneetkaan sitä poikaa ollenkaan, se vietiin silmät sidottuina Victorian rannalle jonnekin kalastaja kylään, ja sieltä se sitten pääsi kotiin.” Lea

”Lapsia katoaa koko ajan sitten just oli semmoinenkin, et äiti lähti kauppaan, ja niillä oli semmoinen 4 vanha tyttö, ja se oli jäänyt isänsä kanssa kotia... ja äiti tulee kaupasta niin tätä tyttöä ei näy missään, tämä äiti kysyy sitten tältä mieheltä, et missä se lapsi on ja se sanoo ei ole näkynyt, sitten siinä oli ollut semmoinen musta muovisäkki, niin se isä oli paloitellut sen lapsensa sinne, et sillä oli aikomus viedä se johonkin, koska ne saa mielettömät rahat siitä.” Lea

Lopeta lasten uhraaminen.

4.3 Lapsi takaisin yhteiskuntaan

Kaikista paras paikka mihin haluaisimme lasten kuuluvan, olisi oma koti ja omat vanhemmat. Tämä ei kuitenkaan ole aina mahdollista. Jokaisen haastatteleman lapsen taustalla oli selviytyminen Conanstone -nimiseen lastenkotiin. Paikan työntekijä oli käynyt heihin tutustumassa kadulla tai lapset olivat kertoneet toisilleen tästä paikasta. Työntekijöiden työnkuvaan kuuluu ns. etsivä sosiaalityö. Lapsia etsitään kaduilta ja heihin yritetään luoda luottavainen suhde. Haastatteleman lapset olivat olleet epäluuloisia työntekijöitä kohtaan, koska he olivat kuulleet tarinoita, kuinka lapsia on houkuteltu töihin, jotka ovat osoittautuneet myöhemmin orjatöiksi tai heitä on kaapattu tai tapettu. Aikuisiin henkilöihin on vaikea muodostaa luottavaista suhdetta, koska omat vanhemmat tai sukulaiset ovat sen rikkoneet jo lapsuudessa sekä kadulla eläessä, et voi luottaa kehenkään.

”Nuorisotyöntekijä tuli kadulle ja sanoi haluatteko päästä pois kadulta? ja sainoin, joo haluan päästä pois kadulta. Se oli sitä mitä halusin.” C 22

*”Tapasin kaksi miestä kadulla, jotka kysyivät halusinko päästä pois kadulta”.
A 21*

Lastenkodit eivät aina ole paras mahdollinen paikka lapsille. Useimmat lapset yleensä karkaavat niistä huonon kohtelun vuoksi. Lapsi, joka on tottunut elämään ilman sääntöjä ja vapaudessa tarvitsee pitkän ajan ennen kuin hän pystyy sopeutumaan ns. normaaliin elämään. Useimmat lapset pelkäävät myös palatessaan takaisin lastenkotiin saavansa rangaistuksen. Niin kuin Marushka tyttö kertoo kirjassa *Lapsuus kadulla*:

”Jos palaan lastenkotiin, saan karkaamisesta ankaran rangaistuksen ja joudun johonkin laitokseen, jossa kuri on vieläkin kovempaa. En voi palata, katu on kotini.” (Hurri, M. 1998, 61)

Riitta Kujalan mukaan töitä tulisi tehdä etenkin ihmisten asenteiden muuttamiseksi katulapsia kohtaan. Työ on erittäin haastavaa, koska asenteet katulapsia kohtaa ovat erittäin negatiiviset ja kun muutamat lapset pilaavat maineen kadulla, se kohdistuu kaikkiin katulapsiin.

Kun katulapsilla ei ole mitään mahdollisuuksia saada apua tilanteeseensa, ainoaksi keinoksi jää selviytyä niillä keinoin, mitä on mahdollista. Kaikista tärkeintä olisi kin katulapsi ilmiön ehkäisemiseksi tukea vanhempia kasvatustehtävässään tai sukulaisia. On ymmärrettävää, että kaikista suurin apu olisi helpottaa vanhempien tai sukulaisten taloudellista tilannetta, koska se on yleensä suurin ongelma lapsen laiminlyöntiin. Köyhyyden vuoksi myös ihmisten moraaliarvot löyhtyvät. Tämä aiheuttaa lapsiin kohdistuvia rikoksia kuten pahoinpitelyä ja raiskauksia.

Tutustuin Collinsin myötä hänen projektityöhönsä katulasten auttamiseksi. Projektissa työskentelivät entiset katulapset, jotka olivat saaneet apua projektissaan mm. Heritage Roots organisaatiolta, joka pyrkii Afrikkalaisten kulttuuritanssi ja musiikkiesitysten avulla luomaan lapsille parempaa elämää. Tämän lisäksi Cornerstone organisaatio, jonka avulla suurin osa näistä entisistä katupojista on päässyt elä

mään kiinni. Projektin tarkoituksena oli etsiä tietoa katulapsista ja orpolapsista ja millaisessa tilanteessa he elävät Ugandassa. Siinä on pyritty löytää keinoja millä voitaisiin estää lasten joutuminen Kampalan ja muiden kaupunkien kaduille. Tutkimuksessa oli haastateltu katulapsia, perheitä, kuntoutuskeskuksia, organisaatioita ja projektia ja jopa slummialueita. Tutkimuksen mukaan Kampalan katulapsien määrä on kasvanut hälyttävästi viime aikoina. Projektin tavoitteena on palauttaa lapset takaisin yhteiskuntaan ja antaa heille keinoja tulla mukaan yhteiskuntaan. Lapsille opetetut käytännön taidot, ovat kaikista tärkeimpiä selviytyäkseen kadulla. Näiden taitojen avulla hänellä on mahdollisuus etsiä itselleen tulevaisuudessa työtä. Opetuksen tulisi lähteä yhteisöstä. (Alitnawe. 2005)

Kontaktien luomista lapsiin vaikeuttaa heidän aikaisemmat negatiiviset kokemukset aikuisista ihmisistä. Lapset ja nuoret suhtautuvatkin usein hyvin epäluuloisesti ja vihamielisesti aikuisia ihmisiä kohtaan. Tämän vuoksi onkin erityisin tärkeää että työntekijät liikkuvat kaduilla ja paikoissa missä nuoret kokoontuvat. Liikkeellä tulee olla myös iltaisin. Nuorten parissa liikkumisen avulla nuoret oppivat tunnistamaan työntekijöiden kasvot ja hyväksyvällä asenteella he tekevät nuorten lähestymisen helpommaksi. Usein nuorilla on monia laitossijoituksia takanaan. Usein käy niin, että nuoret kokevat laitoksen asettamat rajat liian tiukoiksi, jonka vuoksi he karkaavat sieltä pois. (Alitnawe)

3.3.1 Valtion keinot vähäiset auttaa katulapsia

Harjoittelun aikana pääsimme näkemään mm. millaista on lasten koulukodissa, joka oli valtion ylläpitämä lastenkoti. Laitoksessa oli lapsia, jotka olivat karanneet kaduille pakoon hankalaa elämän tilannettaan tai lapsia, jotka olivat tehneet rikoksia. Koulukodilla oli lapsia noin 200. Suurin osa heistä oli tuotu kaduilta sosiaalityöntekijöiden tai poliisien toimesta. Laitos oli alkuaan perustettu nuorisorikollisia vastaan, mutta katulapsien lisääntyessä siitä oli tehty heille myös suojapaikka.

Huomasin myöhemmin, että valtion päättäjien asenteissa katulapsia kohtaan pitäisi tapahtua paljon muutoksia, jotta 10 000 katulapset Ugandan kaduilta pelastuisivat. Oli ikävä huomata, että valtio pystyi vain hyvin pientä osaa lapsista auttamaan valtion ylläpitämällä koulukodeilla. Muita keinoja, joita valtio käytti hallitakseen katu

lapsiongelmaa, olivat järjestelmälliset katujen siivoukset, joissa poliisi keräsi katulapsia ja kuljetti heidät Kambirigisa rehalibitation keskukseseen. Tämä on kuitenkin osoittautunut tehottomaksi ja useimmat lapset ovat karanneet sileitä takaisin kaduille. Leirien lisäksi lapsia vietiin usein myös vankiloihin, joissa heitä kohdeltiin ala-arvoisesti. Hallituksen keinot eivät ole riittävät vastaamaan ongelmaan, tämän vuoksi keinot tulisi yhdistää ja hallituksen tulisi tehdä enemmän yhteistyötä ulkopuolisten organisaatioiden kanssa, jotta lapset saataisiin takaisin yhteiskuntaan. Suurin osa Ugandan lastensuojelua toteuttavista lastenkodeista ym. palveluista olikin ulkopuolisten kansainvälisten järjestöjen organisoimia palveluja.

” Valtio haluaa näyttää toiminnallaan, että se on huolehtinut lapset pois kaduilta. Valtion haasteena on, kun se ottaa kadulta katulapsia, mihinkä se ne palauttaisi. Jos ei se lapsikaan tiedä ketkä hänen vanhempansa ovat. tai mikä se paikan nimi on mistä hän on lähtöisin. tämän vuoksi valtio on yrittänyt palauttaa lapsia jonnekin keskuksiin. olosuhteet ovat usein aika ankeat.” Lea

5. TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Koulutus avain tulevaisuuteen

Koulutus on tärkeä avain, jolla pystytään vaikuttamaan lasten kasvuun ja kehitykseen sekä köyhyyden poistamiseen. Koulussa opitaan myös elämäntaitoja, kuten toisten huomioon ottamista, miten huolehtia itsestä jne. Viime vuosien aikana koulutusmahdollisuudet ovat kasvaneet maailmassa, mutta silti joukossa on maita, jotka eivät pysty kaikille lapsille järjestämään koulumahdollisuutta. Näihin maihin lukeutuu myös Uganda.

Kouluolosuhteet ovat hyvin erilaiset Ugandassa kuin meillä täällä Suomessa. Arto kertoi ugandalaisten koulujen haasteista näin:

”He törmäävät siihen, että lapsia on valtava määrä. Yli 200 lasta voi olla luokassa, ihan normaalia on, että on 100–150 lasta luokassa, monet pojat jäävät jalkoihin, koska eihän se voi mennä perille, niin isossa porukassa, vahvat sieltä nousee ja jos vahvoilla on vielä taloudellisesti vahvat vanhemmat niin ne voivat lähettää vielä lapsensa keskikouluun johonkin toiseen paikkakunnalle. mutta ne heikommat jää sinne ja heistä saattaa ajautua näitä katulapsia, jotka eivät osaa lukea tai hyvin huonosti.” Arto

Tytöt ovat koulutuksen suhteen heikommassa asemassa. Köyhillä suurperheillä ei ole varaa kouluttaa kaikkia lapsia, sillä lasten koulumateriaalit ja kouluruokailu ovat vanhempien vastuulla. Vanhemmat haluavat naittaa tyttäret mahdollisimman aikaisin morsiusrahan vuoksi halutaan. Lapset joutuvat tekemään töitä kotona ja tytöt hoitavat pienempiä sisarusiaan. Myös kouluissa ja opettajien asenteissa on paljon ongelmia. Tyttöjä vähätellään ja seksuaalinen häirintä on yleistä. Tyttöjen ja naisten kouluttaminen vähentäisi lasten ja äitien kuolleisuutta, sillä koulutetut naiset pitävät parempaa huolta lastensa terveydestä, ravinnosta ja koulutuksesta. Naisten kouluttaminen vähentää myös perheiden köyhyyttä, sillä koulutetuilla naisilla on enemmän työskentelymahdollisuuksia. (Keihäs. 2009)

”Ja 35 % 16–18 -vuotiasta tyttöä, jotka käyvät yläastetta tulevat raskaaksi. se on hurjan iso prosentti, ja siihenhän se koulukäynti sitten jääkin. Ja kun Ugandassa saa lapsen, enää ei voi mennä takaisin kouluun.” Arto

Koulunkäynti oli monelta haastattelemlaltani katulapselta jäänyt kesken perheen taloudellisen ahdingon vuoksi. Koulunkäynnin mahdollisuuden turvaaminen myös köyhille lapsille on tärkeää, jotta ehkäistään lasten syrjäytyminen yhteiskunnasta. Jokaiselle lapselle niin tytöille kuin pojille, tulisi taata oikeus koulunkäyntiin.

”Aikomuksena oli jatkaa koulua, mutta kun olin lopettamassa ensimmäistä kouluvuottani, hän ei pystynyt enää maksamaan minun koulumaksujani, koska koulumaksut olivat kasvaneet. Niinpä minun oli pakko lähteä.” C 22

Pääsin harjoittelun aikana kolmen viikon ajaksi tutustumaan millaista työtä solidaarisuussäätiö toteutti Ugandassa. Tutustuimme katulapsikeskus FOCAAN jonka toiminnan johtajana toimi solidaarisuusjärjestön työntekijä nimeltä Riitta Kujala. Harjoitteluajasta minua jäi vaivaamaan etenkin katulasten asema Ugandassa. Olin 3 viikkoa harjoittelemassa Ugandan pääkaupungissa Kampalassa katulapsikeskus Focassa. Paikka oli ulkomaalaisten järjestöjen perustamaa toimintaa. Yhtenä toiminnan järjestäjänä toimi myös suomalainen solidaarisuus järjestö. Katulapsikeskus tarjosi lapsille arkipäivisin klo: 8-16 paikan, missä lapset saivat puuroa ja yhden lounaan, mahdollisuuden koulunkäyntiin, opetella itsestä huolehtimisen taitoja, terveydenhuoltoa ja opiskella ammatin. Lapset olivat iältään 6- 18-vuotiaita. Suurin osa näistä lapsista oli orpoja, jotka asuivat sukulaisten luona, orpokodissa tai kadulla. Minua jäi vaivaamaan Focassa erityisesti sosiaalityöntekijöiden ja opettajien toiminta. Etenkin ristiriitaa aiheuttivat Focan seinillä olleet julisteet, joissa luki Pelastakaa Lapset ry:n laatimat periaatteet lasten oikeuksista. Niissä luki esimerkiksi, että älä käytä fyysistä väkivaltaa lapsiisi, sillä se vahingoittaa lapsen kehitystä ja kasvua. Jos lapset myöhästivät koulusta, rangaistuksena opettaja antoi kartta-keppiä sormille ja jos lapset eivät totelleet, sosiaalityöntekijä juoksi lasten perässä keppi kädessä.

”kyllä ugandalaiset osaa huolehtia lapsista, mutta kasvatustenetelmät esim. koulussa ovat kovat. se on keppi, jonka avulla lapsia hallitaan.” Arto

Ongelmat ovat kuitenkin hyvin vaikeat, miksi jollakin tavoin pystyn ymmärtämään työntekijöiden toimintaa. Työntekijöitä oli vähän, lasten tunne-elämässä oli paljon rikkinäisyyttä, heidän luottamus aikuisiin ja turvalliseen elämään olivat saaneet pienen elämän aikana isoja kolhuja. Elämä oman onnen nojassa, oli kasvattanut useimmista lapsista oman tien kulkijoita. Riittämätön yksipuolinen ravinto, keskittymisongelmat, huono kohtelu kotona, päihteiden käyttö jne. olivat myös syitä lasten pahaan oloon, mikä purkaantui häiriökäyttäytymisenä.

Laura Keihäs on kirjoittanut kolumnin nimeltä tyttöjen koulunkäyntiä kehittämässä Ugandassa. Unicefin mukaan Ugandassa kaikkein heikon koulutustilanne on naisten ja lasten parissa. Maassa on ollut ilmainen peruskoulutus mahdollisuus vuodesta 1997 alkaen, mutta silti vain 40 % tytöistä käy koulun loppuun. Kolummin mukaan jopa kolmasosa 6-9- vuotiaista lapsista ei ole koskaan käynyt peruskouluun. (Keihäs)

Luomalla mahdollisuus koulunkäyntiin, annetaan lapselle toivo tulevaisuudesta. Haastatteluistani käy ilmi, että lapsien isoin haave oli päästä takaisin kouluun.

”kävin koulutuksen ja sanoin että minun unelmani on toteutunut.” C 22

”Kun pääsin tänne, minä sain mahdollisuuden päästä kouluun” R 15

”minä kiitän jumalaa siitä, että mitä minä teinkään hän lopetti sen ja nyt olen päässyt kouluun.” M 16

Etenkin köyhissä monilapsisissa perheissä vanhemmat joutuvat usein miettimään, ketkä lapsista pääsevät kouluun. Köyhyyden vuoksi useimmiten tytöt jäävätkin ilman koulutusta ja heidän mahdollisuutensa vaikuttaa omaan elämäänsä tulevat olemaan heikot jo lapsuudesta lähtien ilman koulutusta. Köyhyydestä selviytyä

nen muuttuu selviytymiseksi etenkin lukutaidottomuuden vuoksi.

”Ilman papereita ja pätevyyttä, sinun on todella vaikea saada työpaikkaa. Ehkä, jos joku tuntee sinut, voi palkata sinut. Joku saattaa käyttää sinua myös orjatyövoimana.. Tärkeää katulapsille olisi tarjota paikkoja, joissa he voisivat oppia tekemään käytännön töitä, ja he voisivat tehdä oman elämän.” A 21

5.2 Perheneuvonta ja seksuaalivalistus

Ugandassa hiv ja aids ovat osa lasten arkitodellisuutta. Maassa on tehty paljon hyviä asioita taudin ehkäisemiseksi, mutta työtä on paljon vielä. Lapsiin tällä sairaudella on todella suuri vaikutus, vaikka heillä ei itsellä sitä välttämättä olisi. Useinkaan heillä ei ole tietoa asiasta ja he voivat huonosti, kun he joutuvat miettimään yksin vaikeita asioita. Heidän mielessään voivat pyöriä ajatukset miten heidän vanhemmilleen käy tai miten suhtautua kavereihin, joiden vanhemmilla on hiv. Voiko näiden lasten kanssa esimerkiksi leikkiä?. (Tervo.)

Naisten ja lapsien tilanteeseen vaikuttamisen lisäksi myös miehet tulisi ottaa huomioon. Yksi asia, mikä kaipaasi kovasti muutosta, on Ugandan väestökasvu, joka kasvaa kiivaana koko ajan. Jos lapsiluku pysyy edelleen 6,7 määrä kaksinkertaistuu alle 25 vuodessa. Väestönkasvu aiheuttaa monenlaisia ongelmia mm. pulaa maasta ja vedestä sekä vaikeuttaa perheiden mahdollisuuksia tarjota lapsille kunnan koulutusta ja terveydenhoitoa. Perhesuunnittelua on perinteisesti annettu naisille, mutta nyt asiassa on alettu lähestymään miehiäkin. (Oyaro. 2008)

Ugandassa miehuuden mittana pidetään lapsilukua, eikä sitä millaisen elämän he pystyvät järjestämään lapsilleen. Miehet pitävät seksiin liittyvien asioiden olevan yksityisaluetta, ja sen vuoksi he ovat melko passiivisia tiedon vastaanottamisessa. Tämän lisäksi miehet haluavat poikia hinnalla millä hyvänsä, jotta suku jatkuisi, joka entisestään lisää väestönkasvua. Maan presidenttiä on kiitelty aidsin vastaisesta työstä, mutta perhesuunnitteluun hän ei ole kannustanut. Hänen mielestään väestönkasvu tuo työvoimaa, joka nostaa maan taloutta. (Oyaro. 2008)

Ulkomaalaiset avustusjärjestöt ovat yksi keino, jolla näille lapsille pyritään turvata mahdollisuus peruselämän edellytykset. Etenkin maaseuduilla aidsin ja hiv:n vastaista työtä tulisi tehostaa. Siellä monissa paikoissa ihmiset ovat tietämättömiä sairaudesta. Monet maaseudulla asuvat ihmiset ajattelivat sairauden olevan kirous, joka oli langetettu heille. Tämän myötä he kävivät noitatohtoreilla ja saivat mitä kummallisimpia keinoja päästä eroon sairaudesta. Perhesuunnittelussa ja niin myös hivin ja aidsin ehkäisemisessä miehiin tulisi kohdistaa entistä enemmän valistusta tulevaisuudessa. Tietoa he ovat saneet, mutta he ovat olleet vastaan kondomien käytössä ja eivätkä haluaisi keskustella yksityiselämästään.

Haastatteluistani ei käynyt ilmi, että vanhempien kuoleman taustalla olisi ollut AIDS, mutta tutkimuksista päätellen voisi vetää johtopäätöksen, että se on hyvin monen vanhemman taustalla. Katulapsista suurin osa on orpolapsia. Ugandassa joidenkin arvioiden mukaan on jäänyt jopa 2 miljoonaa lasta orvoksi ja määrän uskotaan kasvavan jatkuvasti. Ollessamme harjoittelemassa Focassa näimme lasten taustoja, joista ilmeni että yli puolet lapsista oli orpoja. Nämä lapset asuivat joko sukulaistensa luona tai kaduilla ja tulivat päivisin Focaan, jossa he saivat ruokaa ja elämässä selviytymisen taitoja.

Olin hämmästynyt kuullessani Riitta Kujalalta, että Ugandassa lapset aloittavat seksuaalisen kanssakäymisen jo 9 -vuotiaana. Tämä onkin yksi syy miksi tauti on levinnyt äärimmäisellä nopeudella nuorten keskuudessa. Eniten tartuntoja ovat saaneet tytöt. Tämän selittävät miesten ajatukset tyttöjen siveellisyydestä. Miehet ajattelevat, että nuorella tytöllä ei ole vielä tartuntaa ja hänet voi lahjoa seksisuhteeseen. Jopa partneri-ilmoituksissa näkyi tämä. Kuulimme eräässä luennossa, jossa valistettiin nuoria teiniäitejä, että miehet tulisi saada entistä tietoisimmiksi aidsin leviämisestä. Namu-sedät käyttivät hyvin usein, etenkin tyttöjen taloudellista tilannetta hyväksi ja lupasivat maksaa seksisuhteesta rahaa, josta nuoret naiset eivät voineet tukalassa tilanteessa kieltäytyä.

Maailman väestöstä lähes puolet eli yli 3 miljardia on alle 25-vuotiaita. Heistä noin 90 prosenttia asuu kehitysmaissa. Monissa kehitysyhteistyöprojekteissa painote

taan ehkäisyvalistusta ja perhesuunnittelua, mutta useimmin kohderyhmänä ovat naimisissa olevat naiset. Viime aikoina on herätty valistustyössä ottamaan mukaan myös nuoret valistukseen. Tämä on erittäin tärkeä askel laajempaan ehkäisytyöhön, koska nuoruusiässä yleensä nuoret hakevat elämää leimaavia kokemuksia niin ihmissuhteissa kuin seksistäkin. Nykyään tauti onkin selkeästi nuorten tauti, jopa noin puolet viidestä miljoonasta tartunnasta on 15–24-vuotiailla.

”Pahin tauti onkin köyhyys. Jos ihmisellä on nälkä, hän alistuu suojaamattomaan seksiin saadakseen ruokaa, vaikka olisi kuinka tietoinen vaaroista” sanoo Inviolata Mmbwavi, joka tekee seksivalistusta Keniassa ja joka on myös itse saanut tartunnan. (nuorten seksuaaliterveys keskipisteessä)

Osa avustusjärjestöistä on suunnannut voimavaransa valistuskampanjoihin, jotka korostavat esiaviollisesta seksistä kieltäytymisen merkitystä sukupuolitautilien kitkemisessä. Valitettavan usein tämä tehdään ehkäisyneuvonnan kustannuksella.

Aleksi Moision kirjoittaman solidaarisuus säätiön raportin: jäähyväiset aidsille mukaan, Ugandassa tehtyjen tutkimuksien mukaan, nykyinen esipuberteetti-ikäisten valistustyötä tulisi aikaistaa, koska silloin jo yli puolet ikäryhmästä on saattanut altistua hiv/aidsille ja muille sukupuolitaudeille. Myös seksuaalitiedoissa ja käsityksissä on havaittu olevan puutteita. Solidaarisuussäätiö uuden kumppanijärjestön Uganda Youth Anti AIDS Associationin (UYAAS) tekemän tutkimuksen mukaan:

”37 prosenttia ugandalaislapsista uskoi, että jo ensimmäinen yhdyntä saattaa johtaa raskauteen. 35 prosenttia puolestaan ajatteli kondomin käytön kielivän useammista kumppaneista. Tutkimusta varten haastatelluista 4–14-vuotiaista peräti 27 prosenttia oli pakotettu tai painostettu yhdyntään.”

Solidaarisuussäätiön uuden hankkeen tavoitteena onkin parantaa kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä seksuaaliterveyttä, jonka avulla pyritään hillitsemään hiv/aidsin leviämistä. Hankkeeseen osallistuu viiden vuoden aikana yli 3000 6-18-vuotiasta sekä noin tuhat koulua käymätöntä nuorta sekä 1900 lasten vanhempaa ja opettajaa. Tämän lisäksi hankkeessa koulutetaan 250 yhteisökouluttajaa, joiden

tehtävänä on toimia yhteyshenkilönä kyläyhteisöjen ja paikallisten opetus- ja terveysviranomaisten välillä. (Solidaarisuus)

Childhood Sexuality: Knowledge, attitudes, practices and behavior in Mayuge District -tutkimuksen mukaan nuorilla, alle 14-vuotiailla ugandalaislapsilla on suuri riski saada HIV-tartunta. Tämä johtuu siitä, että tietoa sukupuolitautilien leviämisestä jaetaan useimmiten vain aikuisille sekä nuorille, vaikka suuri osa lapsista saa ensimmäiset seksuaalikokemuksensa jo varhaisessa vaiheessa. Tutkimusta varten haastatelluista vajaasta kahdesta sadasta 8-14-vuotiaasta lapsesta 58 prosenttia kertoi olleensa vapaaehtoisesti sukupuoliyhteydessä. 27 prosenttia samasta ryhmästä kertoi tuleensa pakotetuksi sukupuoliyhteyteen. Samaan aikaan lähes kaksi lasta viidestä uskoi AIDSin ja muiden sukupuolitautilien olevan vaarattomia. 79 % lapsista näki sukupuoliyhteyksistä pidättäytymisen ainoana tapana välttää tartunta. (Moisio. 2006)

Kansainvälisen solidaarisuussäätiön Ugandan kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä seksuaaliterveys- ja HIV/AIDS -koulutushanke ulottaakin seksuaalikäyttäytymistä koskevan tiedottamisen ja kouluttamisen aivan uudelle ryhmälle, entistä pienempiin lapsiin. UYAAS-järjestön kanssa toteuttavan hankkeen koulutus- ja kerhotoimintaan osallistuu viiden vuoden aikana yli 3000 6-18-vuotiasta koululaista sekä noin tuhat koulunsa keskeyttäneitä tai koulua käymätöntä nuorta sekä 1900 lasten vanhempaa ja opettajaa. Riitta Kujala mukaan ensimmäiseksi aloitetaan 6-14-vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen suunnatun koulutusmateriaalin tuottaminen. Tämän tarkoituksena on rohkaista ja auttaa vanhempia keskustelemaan seksuaaliterveydestä lapsien kanssa. (Moisio.2006)

Arto ja Lea ovat nähneet myös työssään positiivisia muutoksia tapahtuvan.

”Hienoa on huomata meidän projektin puitteissa joitakin perheitä, jotka ovat olleet tässä meidän tiimissä mukana, niin niillä on tavallaan muuttunut se käsitys, siitä lasten tekemisestä ja kaikesta tällaisesta. Yksikin mies sanoi, että ei mun vaimo halua olla kanaemo, että sillä kulkee 10 lasta perässä, vaan me halutaan tehdä jotain. Niillä oli silloin 5 lasta, että niillä alkaa pikku hiljaa mennä sinne aikuisten maailmaan että pitäisi tehdä jotain tässä hommassa niin ku perhesuunnittelua ja kaikkea tällaista” Lea

"Meillä on työkenttää myös opettaa aikuiselle mikä on perhe. " Arto

"Perhesuunnittelussa ollaan vielä hyvin pitkälti aasin kengissä. Se on se vaimo, jolta laitetaan hanat kiinni, mutta miehellä saa olla hanat auki. Kyllähän mies on sellainen kukko että sen täytyy saada iloita tästä ihanasta asiasta. Jos se haluaa lapsen niin sen täytyy saada se." Arto

"Mun mielestä se pitäisi olla sellainen lähestymistapa siihen asiaan, että jompi kumpi ei se oo aina, että sanotaan, sulla on tässä nyt neljä lasta ja ei pysytyt kouluttamaan eikä tuoda niitä aikuiseksi ton enempä, niin silloinhan sun täytyy vaan keskustella, että kumpi sen jonkun toimenpiteen tekee. mun mielestä se ei oo aina niin selkeä" Arto

"Mä luulen et siinä on se, että sen takia nämä miehet haluaa, et se on se vaimo, koska naisen asema Ugandassa on se, että jos esimerkiksi joku mies haluaa sut, niin sehän ottaa. Silloin se vaimo on turvattu, ettei se saa enää vaikka jollekin toiselle miehelle lasta. Sen takia ne varmaan haluaa sen, että se vaimo on turvattu. Että se ei enää saa lapsia." Lea

"Se on niin miehinen maailma. Kaupungissahan tilanne on muuttunut paljon ja elämä on jo hyvinkin eurooppalaista. Rikkaitten kohdalla perhesuhteet saattavat olla aika lailla kohdallaan, koska vanhemmat ovat voineet opiskella ulkomailla "

5.3 Keinoja selviytyä katuelämän kovista kokemuksista

Normaalin päivärytmin ja elämän mielekkyyden löytyminen, näyttää olevan suuressa merkityksessä kadulta selvinneiden lasten kuntoutumiseksi. Haastattelujen lopuksi kyselin lapsilta, mitkä asiat saivat heidän elämän ilonsa takaisin. Tässä muutaman nuoren kommentteja:

"Sitten Ugandan Herritage Roots auttoi minua. Kun aloitin tanssimisen, oli helpompaa hymyillä ja nauraa, ja siten myös rumpumusiikki auttaa meitä rentoutumaan. Koska kun olet tylsistynyt ja sinulla ei ole mitään tekemistä, sinä vaan alat soittamaan ja rentoudut, joten sieltä todellakin saan onnellisuuden."
C 22

”Kun katson itseäni ja näen missä asemassa olen nyt ja missä aktiviteeteissa olen mukana. Se tekee minut onnelliseksi, kun vertaan nykyistä elämääni taustaani. Aiemmin minä en ole ollut mitään, mutta nyt minulla on tavoitteita, ystävät, aktiviteetit, voin herätä aamulla, jaamme työt kotona, olemme vapaita tehdä omia juttuja, minulla on ohjelmia, missä olen mukana, olen organisaation jäsen.” A 21

Tutustuin myös poikien vertaistukiryhmään. He olivat kadulta pois selvinneitä nuoria miehiä, jotka tapasivat noin kerran viikossa. Ryhmän tarkoituksena oli tukea toinen toistaan, koska kaikki nämä pojat olivat orpoja.

Ugandassa ollessani huomasin, kuinka tärkeää ihmisille oli kuulua johonkin kirkkokuntaan. Lähetystyö onkin yksi merkittävä keino, jolla ihmisille voidaan luoda toivoa elämään. Sen avulla he saavat uskoa itseensä, että jokin suurempi tarkoitus on heidän elämällään. Lähetystyön periaatteita on auttaa etenkin naisia ja lapsia. Tarve nousee etenkin siitä lähtökohdasta, että he ovat yhteiskunnan alhaisemmassa asemassa. Haastattellessani Artoa ja Leaa, he sanoivat kristinuskon olevan yksi suurimmista kantavista voimista, jonka avulla he jaksavat tehdä tätä työtä.

Kristinuskon vaikutuksen näin myös omin silmin lasten haastatteluissa. Me kaikki tarvitsisimme tietoa siitä, että joku rakastaa meitä pyyteettömästi ilman mitään vaatimuksia. Erityisesti ne lapset, jotka ovat yksinäisiä, perheen ja ystävien hylkäämiä ja elävät kaiken karmeuden keskellä, kun elämä on oikein kamalaa ja se muodostuu vain liiman haastelemisesta, tappeluista, varastamisesta jne. Kristinuskon tuominen lasten elämään, on vapauttava tunne siitä, että joku suurempi elämän voima kannattaa lapsia läpi myrskyjen. Kun he löysivät järjestöstä yhteyden jumalaan, heidän elämänsä näytti kohenevan huomattavasti. He löytävät jonkun kiintopisteen elämäänsä, jonka turvin he jaksavat elämässä eteenpäin.

”Yksi tärkeä asia kohdatessa näitä traumatisoituneita sota tai katulapsia on millä tavoin näitä lapsia lähestytään on se että heille tuodaan Jumalan rakkaus ja huolenpito heille tiedoksi, et se on mun mielestä sellainen joka on käytännössä osoittautunut, et se luo sellaista turvaa, kun se henkilö sisäistää ja tajuaa sen asian, niin se luo turvaa näille nuorille,”

”Me kristillisenä järjestönä pyritään lähestymään holistisella tavalla, et siinä on se ihminen kokonaisena, on se sitten lapsi tai aikuinen, ja sama se on näissä katulapsissa, et pyritään kokonaisvaltaisesti lähestymään niitä ja kyllä mä ainakin oon, nähnyt mielettömiä muutoksia. varsinkin tytöissä. henkilöllä täytyy olla mahdollisuus ottaa tai ei ottaa kristillistä näkökulmaa.”

Rukoillessaan kummilapsen kotiin pääsyn puolesta, Arto näki Jumalalla olevan suuri vaikutus pojan selviämisessä.

” mä haluan korostaa sitä, että tässä meidän työssä, mun mielestä tässä on mieletön juttu, että ei oo kyse pelkästään meidän tiedoista ja taidoista ja kyvyistä, vaan silloin kun me ollaan taidottomia ja kyvyttömiä niin silloin Jumala saattaa astua kehiin ja hoitaa hommat kotiin. Tämän pojan kohdalla kävi näin.” Arto

5.4 Kehitysyhteistyö

Monesti olen lukenut lehdistä ja kuullut sanottavan, että miksi auttaa maapallon toisella puolella olevia ihmisiä, kun omassa maassakin on avun tarvitsijoita sekä sitä meneekö apu oikeaan paikkaan. Äkkiseltään tuntuu oudolta ajatella, että miksi Suomen pitäisi auttaa ihmisiä, jotka asuvat toisella puolella maailmaa. Kuitenkin tällä kehitysyhteistyöllä on suuri merkitys myös Suomen olosuhteisiin.

Suomi tekee kehitysyhteistyötä, koska olisi moraalisesti kestämätöntä olla puuttumatta maailmalla tapahtuvaan epätasa-arvoon rikkaiden ja köyhien maiden välillä. Globalisaation myötä maapallostamme on tullut yhtenäinen ja meillä on vastuu toinen toistensa hyvinvoinnista. Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön avulla voimme ennalta ehkäistä turvallisuuskärsintöjä kuten kansainvälistä rikollisuutta ja huumeiden leviämistä. Kehitysyhteistyö on sijoittamista tulevaisuuteemme. Vuosituhattavoitteet tähtäävät maailman suurten kehitysongelmien ratkaisemiseen vuoteen 2015 mennessä. Tavoitteet velvoittavat kehitysmaita ponnistelemaan tavoitteiden toteutumiseksi ja puolestaan teollisuusmaat ovat sitoutuneet tukemaan kehitysmaita tavoitteiden saavuttamiseksi. (Miksi Suomi tekee kehitysyhteistyötä?)

Ei ole kovin kauankaan siitä ajasta, kun Suomi oli samanlaisessa tilanteessa toisen maailman sodan jälkeen, että se tarvitsi ulkomaalaista kehitysapua kansalaisten laajamittaiseen nälänhädän vuoksi. Tällä hetkellä Suomessa ei ole enää äärimmäistä köyhyyttä, jota ilmenne toisella puolella maailmaa. Oikeudenmukaisuuden vuoksi meillä on vastuu avustaa näitä hädässä olevia ihmisiä.

Maailman globalisoituessa, kehityksen, turvallisuuden ja ihmisoikeuksien merkitys on kasvanut. Ihmisten elinolosuhteiden parantuessa, levottomuuksien ja konfliktien riski vähenee. Kehitysyhteistyöllä on mahdollisuus vaikuttaa sellaisiin asioihin kuten kansainvälinen rikollisuus, huumeet, ympäristötuhot ja laiton siirtolaisuus. Kehitysyhteistyön avulla pystymme esimerkiksi tukemaan kehitysmaiden maatalous- tuotantoa, ennen kuin maa ajautuisi nälänhätään. Tämä muoto on myös edullisempaa kuin jälkihoitona annettava humanitääri-apu. Tällä hetkellä Suomen rahoilla tuetaan muun muassa kehitysmaiden terveyttä, turvallisuutta, lukutaitoa, tasa-arvoa ja puhdasta ympäristöä. (Miksi Suomi tekee kehitysyhteistyötä?)

Päivi Ängeslevän artikkelissa: MDG:illä kohti yhteistä tavoitetta on esitelty näkemyksiä vuosituhannen haasteiden saavuttamisesta. Äärimmäisen köyhyyden vähentämisen yläpuolelle artikkelissa on nostettu tavoite luoda tasavertaisempi maailma. Maailmanpankin pääekonomisti Nicholas Stern mukaan köyhyys puolittuu vain, jos rikkaat maat vähentävät kaupan esteitä ja lisäävät kehitysapuaan. Köyhien maiden taas pitäisi investoida enemmän omien kansalaistensa terveydenhoitoon ja koulutukseen.

Professori Juhani Koponen Helsingin yliopiston kehitysmaatutkimuksen laitokselta sanoo: "Köyhyyden puolittaminen voi olla hyvinkin realistista globaalissa mittakaavassa. Täysin epärealistista se on useassa Afrikan maassa, kuten Kongossa, jossa on poliittisesti epävakaa ja talouden kehitys huonoa", Koponen muistuttaa ja jatkaa: "Pelkkään köyhyysrajaan tuijottaminen vie huomion itse köyhyydeltä. Köyhyys on aina oire siitä, ettei yhteiskunta toimi. Ja vaikka köyhien osuuden puolittaminen onnistuisi, jäljelle jää satoja miljoonia köyhiä. Heitä löytyy Intiasta ja Kiinastakin, jossa alueelliset erot ovat suuret."

Maailmanpankin mukaan köyhyys pahenee etenkin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Siellä köyhien määrä lisääntyy YK:n tavoiteaikana lähes 70 prosenttia eli 241 miljoonasta 404 miljoonaan ihmiseen. Suomen ulkoministeriöstä monenkeskisen kehitysavun vs. linjanjohtaja Matti Kääriäisen mielestä: ”rikkailta mailta puuttuu poliittista tahtoa. Siksi hän pitää tärkeänä vuosituhattavoitteiden kahdeksatta kohtaa globaalista kumppanuudesta, johon kuuluu kaupan, etenkin maatalouskaupan, esteiden purkaminen. Pelkästään se auttaisi 300 miljoonaa ihmistä pois äärimmäisestä köyhyydestä YK:n tavoiteaikana.” (Ängeslevä. 2003)

Avustusjärjestöt tekevät kehitysmaissa tärkeää työtä lasten oikeuksien parantamisen eteen. Esimerkiksi Suomen World vision: n Ugandan hankkeessa, puhtaan veden saaminen merkitsi lasten elämässä muutosta parempaan suuntaan: uusien kaivojen paikat suunniteltiin niin, että lasten aika vapautuu koulunkäyntiin, eivätkä päivät kulu vedenhakumatkoihin. (Tervo. 2008)

Pienet lapsetkin joutuivat kantamaan kortensa kekoon veden haussa.

Suurin osa Ugandan lastenkodeista oli ulkopuolisten järjestöjen rahoittamia, Ugandan valtio pystyy vain murto-osaa toiminnasta rahoittamaan. Tämä kuvastaa hyvin ongelman laajuutta ja yhteiskunnan tilannetta vaikuttaa asiaan. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että kehitysmaayhteistyötä tehdään.

”Pelkkä lapsen auttaminen ei välttämättä toimi pitkä jänteisesti, totta kai sitä lastakin täytyy auttaa, sehän on se kohde, mutta tavallaan sun täytyy sen tausta varmistaa, että sillä lapsella on, missä hän onkaan, on toimeentulo.”

Esimerkiksi Heinokset ovat toimittaneet perheelle siemeniä, jos heillä on peltoa ja he ovat opettaneet kuinka viljellä peltoa, jotta tuotto olisi mahdollisen hyvää. Tämän lisäksi on annettu härkiä ja vuohia. Rahaa ei anneta vaan työn tavoitteena on ollut varmistaa kodin toimeentulo, jotta lapsi olisi sitten turvallisessa ympäristössä.

”Sotalapsissa ja katulapsissa on paljon yhteistä. Mielenkiintoista on ajatella, että pitäisikö se lapsi saada kotiin ja pitäisikö sitä koko perhettä lähteä auttamaan ja rakentamaan. Jos sillä lapsella ei ole perhettä, niin se pitäisi saada yhteisöön, joka olisi verrattavissa perheeseen, jossa se lapsi saisi, ei pelkästään traumahoitoa, vaan kaiken mitä lapsi tarvitsee, turvan ja mahdollisuuden kouluun, elämiseen, rakkauden ja huolenpidon tunteen.”

”On lapsille annettu kouluasut, urheiluasut, koulukirjat, mutta rahan kanssa ei pelata. Me koitetaan luoda se mahdollisuus, että sen lapsen voisi kaiken sen jälkeen istuttaa takaisin siihen yhteiskuntaan.” Arto

Mistä johtuu että lapset ovat joutuneet kadulle? Ongelmaa on pohtinut monelta kannalta Sini Kuvaja kolumnissaan Lapsuus takaisin. Näkökulma vaihtelee katsoaanko sitä lasten asemasta vanhempien, järjestöjen tai poliisin, mutta keskeinen kysymys on miten tukea vanhempia, että he pystyvät pitämään huolta lapsistaan ja turvaamaan heille turvallisen kasvupaikan. Maailmassa niin kuin myös Ugandassa on kuitenkin tuhansia katulapsia, jotka tarvitsevat paikan, jossa he voivat saada kaiken mitä lapsi tarvitsee kehittyäkseen tasapainoiseksi vastuunkantajaksi. Nämä lapset tarvitsevat perusoikeuksia, jotka ovat luvattu YK: n ihmisoikeusjulis

tuksissa kaikille eli ruuan, vaatetuksen, kodin, turvan ja suojan. Tämän vuoksi tarvitsemme järjestöjä, jotka huolehtivat näistä lapsista, jotka ovat ajautuneet kadulle, ja joilla ei ole mahdollisuutta mennä takaisin kotiin. (Kuvaja. 2004)

6 POHDINTA

Työni pohjalta opin arvostamaan YK:n luomia ihmisoikeuksia ja lasten oikeuksia. Minä muistan, että minulle on opetettu YK:n ja Unicefin asioita jo ala-asteen ensimmäisellä luokalla. Osasin juuri ja juuri kirjoittaa, kun kirjoitimme vihkoomme näiden järjestöjen toiminnasta ja saimme värittää heidän logoja. Unelmani jonakin päivänä Afrikkaan pääsystä, alkoi kyteä sisälläni jo tuona aikana. Halusin päästä näkemään itse omin silmin millaista elämä on toisella puolella maailmaa.

Aloittaessani sosionomi opinnot olin kuullut mahdollisuudesta päästä opiskelijavaihtoon Afrikkaan. Päätin laittaa hakemuksen vetämään ja sitten syksyllä 2004 koulun alkaessa Helena Järvi tuli kertomaan minulle ilouutisen. Minut oli valittu meidän koulusta lähtemään Afrikkaan Uganda nimiseen valtioon, jossa suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto opiskelijaliitto tekee kansainvälistä yhteistyötä Terve- Afrikka nimisen projektin puitteissa. Olin otettu tästä mahdollisuudesta ja kunniasta.

Afrikka opetti minulle paljon minusta itsestä ja maailmasta. Kokemuksen jälkeen opin hahmottamaan maailmaa laajemmin. Elämämme on täällä hyvin suhteellista. Kuinka elämänlähtökohdat voivat ollakin niin erilaiset toisella puolella maapalloa. Meille suomalaisille ovat itsestäänselvyyksiä elämän perustarpeet kuten puhdas vesi, ruoka, vaatteet, koti, koulu, terveydenhuolto ja sosiaalihuolto. En osannut ennen Uganda kokemusta edes kyseenalaistaa puhdasta vettä. Totta kai sitä tulee, kun avaan hanan, ajattelin. Silloin ehkä huomaamme parhaiten veden tärkeyden, kun vesiputki on mennyt hajalle. Hanasta ei tule vettä, emme voi käydä pesuilla, ei voi keittää kahvia, pestä käsiä, vessassa käyminenkin on vähän kamalaa, kun ei voi vetää vessaa. Ugandassa maaseudulla asuessamme päätimme joinakin päivinä hakea itse käyttämämme veden kaivolta. Tällöin huomasimme, mikä työ määrä paikallisilta ihmisiltä menee veden hakuun joka päivä. Suurimmaksi osaksi paikalliset ihmiset hakivat vettä kanisterilla kävellen tai polkupyörän avustuksella.

Terveysthuollon arvostus nousi minulla myös Ugandassa olon aikana. Sairastuin vaihdon aikana malariaan ja ameebaan. Menin taksilla sairaalaan, mutta se ei ole ollenkaan itsestään selvyyttä paikallisille ihmisille Ugandassa. Ajatella, että jos siinä ei ole rahaa, niin siellä maassa sinä et voi saada hoitoa. Olemme onnekkaita, kun meillä on Suomessa tällainen järjestelmä, joka huolehtii kaikista asukkaista. Mieleeni jäi myös kuvat Ugandasta, kun vaimoa vietiin mopon kyydissä yöllä synnytyssairaalaan ja seuraavana aamuna se haettiin sieltä pois pienen nyytin kera. Tai vanhaa iso äiti istui mopon kyydissä matkalla sairaalaan.

Tehdessäni tutkimusta, opin arvostamaan yhteiskuntamme keinoja pitää huolta kansalaisista. Vaikka monesti kritisoidaan sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmiä, niin onneksi ne on luotu. Sen avulla monet ihmiset saavat uskoa ja luottamusta, että he eivät tipu tyhjän päälle töiden loppuessa tai sairastuessaan. Arton ja Lean haastattelusta tulee selkeästi ilmi miten erilaista on Ugandassa ja Suomessa, kun ihmisellä ei ole rahaa.

”meillä on sosiaalihuolto, joka pitää huolta siellä kun ei sitä oo , jos sulla ei ole nii ethän sä sitä mistä saa, ei sitä rahaa kukaan sulle anna, jos mulla ei oo täällä rahaa mennään sosiaaliluukulle”. Arto

Kehitysmaissa on yleensä vasta hyvin alkuvaiheessa vielä näiden järjestelmien luominen. Tämän vuoksi heidän keinonsa turvata elämä perustuu yleensä lapsien tekemiseen. Lapset auttavat kotitöissä, tekevät töitä ja hankkivat mahdollisesti elannon, jos vanhemmat eivät siihen kykene. Lapset toimivat Ugandassa sosiaaliturvana. Jo tämä lähtökohta luo heikot edellytykset lasten oikeuksien toteutumiseksi. Tämän lisäksi täytyy muistaa, että maapallomme on rajallinen, ei se pysty kantamaan liian paljon ihmisiä. Tämä on otettava huomioon. Ja tämän vuoksi meidän tuleekin kehitysyhteistyön avulla tukea kehitysmaita luomaan mahdollisuuksia oman yhteiskunnan kehittämiseen.

Halusin tehdä työn erilaisesta aiheesta. Tämän lisäksi aihe valintaani vaikutti se, että arvostan todella paljon että sain mahdollisuuden päästä kansainväliseen vaih

toon. Tällaisen kansainvälisyys vaihtomahdollisuuden näen erittäin tärkeänä. Maailmamme globalisoituessa, ihmisiä liikkuu entistä enemmän maasta toisiin ja on erittäin tärkeää, että opimme ottamaan huomioon erilaisia tapoja toimia ja elää maailmassa. Tarvitsemme suvaitsevuuutta jotta pystymme elämään sovussa toistemme kanssa. Joudun varmasti sosionomin työssäni tulevaisuudessa kohtaamaan ihmisiä, jotka ovat erilaisesta kulttuurista lähtöisin. Luin työtä tehdessäni Pitkäsen ja Koukin tekemää kirjaa vieraiden kulttuurien kohtaamisesta viranomaisytyössä. Tässä kirjassa oli yhtenä osa-alueena käyty läpi millaisia kokemuksia sosiaalityöntekijöillä, oli kohtaamisista vieraista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan. Mietin samalla myös samalla omaa ammatillisuuttani tulevassa työssä. (Pitkänen ja Kouki. 1999.)

Kokemus Afrikassa opetti minua ymmärtämään, millaista on olla maassa, jossa poikkeaa valtaväestön ihonväristä. Minusta tuntui välillä ahdistavalta, kun huomasin, että kaikki katsovat minua ja heillä on tietty ajatus minusta. Hyvin usein Ugandassa ollessani koin, että ihmiset pitivät meitä rikkaina, ja sen myötä jouduimme monesti taistelemaan oikeuksistamme. Kokemuksen kautta opin kuitenkin tajuaamaan jollain tavalla mitä ne ihmiset joutuvat kokemaan, jotka muuttavat vieraseen maahan, puhumattakaan siitä, että taustalla olisi oman kotipaikan uhkaavat olosuhteet. Maailman globalisoituessa, me tulemme väistämättä siihen tilanteeseen että joudumme toimimaan erikulttuureista ja lähtökodista olevia ihmisiä. Mielestäni kansainvälisyyskasvatusta tulisi tulevaisuudessa lisätä lapsille, nuorille ja aikuisille.

En ollut aikaisemmin tutustunut siihen, mitä työ katulasten kanssa olisi. Olin nähnyt ja lukenut paljon etenkin Venäjän katulapsi tilanteesta, mutta vasta todellinen kokemus työstä ja katulasten kohtaaminen avasi minut sille kylmälle todellisuudelle, mitä miljoonat lapset joutuvat kohtaamaan ympäri maailmaa. Opin arvostamaan tutkimusta tehdessä lasten oikeuksia. Joku hieno ihminen on kehitellyt maailmaamme tällaiset artikkelit, jotka toimiessaan ovat tärkeä lasten kasvatusta viitoitava ohjenuora. Ugandassa ei olla vielä niin pitkällä lasten aseman ja oikeuksien

tiedostamisessa, kuin meillä täällä Suomessa. Lapset ovat kuitenkin haavoittuvimmassa asemassa yhteiskunnassa heidän kehitystason vuoksi. Lapsuudessa saadut kokemukset ovat hyvin tärkeitä, jotka värittävät elämää hyvin pitkälle tulevaisuuteen. Mielestäni jo yhden aikuisen lämpöisellä ja inhimillisellä kohtelulla voi olla todella suuri vaikutus lapsen elämään positiivisesti. Tutkimus aineistoni nousi yksi tärkeä ongelma, joka laittoi minut miettimään nuorten tilannetta. Vanhempia poikia haastateltaessa selvisi, että tuen piiristä tippuvat yli 18-vuotiaat. Heitä ei auta enää mikään järjestö.

”Kuljin ympäriinsä joitakin järjestöjä, mutta he eivät voi auttaa sinua, koska he sanoivat, että olen liian vanha, emme voi auttaa sinua. He auttavat vain näin ja näin vanhoja lapsia, joilla on lapsuus.” C 22

Mitä kauemmin lapsi joutuu elämään kadulla, sitä vaikeampaa hänen on sopeutua enää takaisin paikkoihin, joissa hänen tulisi elää muiden ohjeiden mukaan. Tämän vuoksi lasten palauttaminen on erittäin vaikeaa takaisin yhteiskuntaan, kun ongelma on päästetty liian pitkälle. Haastattelemani vanhemmat yli 18-vuotiaat pojat sanoivat, että heillä ei ole enää mitään mahdollisuuksia saada apua, vaikka haluaisivatkin. He kokivat olevansa umpikujassa, koska heillä ei ollut koulutusta eikä kukaan halua kadulla elävää ottaa töihinsä ja tämän myötä ainoaksi mahdollisuudeksi jäi eläminen kadulla. Nuoret kertoivat, että jokapäiväinen elämä muodostui pienten töiden avulla, joita pystyy tekemään ilman koulutusta sekä roskiksien tonkimisesta. Suhteiden kautta voi olla mahdollisuus päästä parempiin töihin, mutta sekin oli hyvin harvinaista. Osa nuorista piti yhteyttä vanhempiinsa, mutta he kokivat kuitenkin parhaimmaksi mahdollisuudeksi elämisen kadulla, koska vanhemmilla ei ollut varaa heitä elättää.

Sosiaalityön tavoitteena on tukea ja vahvistaa yksilöiden keinoja huolehtia omasta elämästä. Erityisvelvollisuutemme on huolehtia heikoimmassa asemassa olevien henkilöitä auttamalla ja tukemalla. Erityisvastuumme on kantaa huolta lapsista, jotka eivät pysty pitämään huolta oikeuksistaan ikänsä ja kehitystasonsa vuoksi. Ugandassa oli moni asia erilaisella kuin meillä Suomessa. Miesten, naisten ja lasten asema yhteiskunnassa ei ollut tasa-arvoinen. Mies oli ns. perheen pää, joka huo

lehti ja päätti perheen asioista. Tärkeintä olisi auttaa naisten ja lasten asemaa. Tilanne kaupungeissa on muuttunut kaupungistumisen vuoksi, mutta maaseuduilla ovat yhä valloillaan entiset uskomukset naisten ja miesten asemista.

Köyhyys ajaa ihmiset sivuttamaan lasten oikeudet. Kun ei ole rahaa ruokaan, se saa ihmiset tekemään monenlaisia asioita, jotta he selviäisivät. Keinot eivät aina ole mitään helppoja päätöksiä. Köyhyyden keskellä moni vanhempi on joutunut uhraamaan lapsensa noitatorille tai myymään hänet töihin, jossa olosuhteet ovat usein orjamaiset. Tämän lisäksi moni joutuu laittamaan terveytensä alttiiksi suostuakseen seksiin rahasta. Hyvin usein tällainen suojaamaton seksi johtaa raskauteen ja Aids tartuntaan.

Alkujatokseni kehitysyhteistyöstä on ollut, että onko sillä mitään merkitystä, kun tuntuu, että sitä on tehty jo monta vuotta ja silti maan tilanne vaikuttaa toivottomalta. Tehdessäni tutkimusta, olen huomannut, että asia ei olekaan niin yksiselitteinen. Siirtomaavallan aikana länsimaiset maat ovat hyökänneet kehitysmaihin ja ovat ryöstäneet maan rikkaudet käyttöönsä. Tämän vuoksi maalta on viety mahdollisuudet talouden kehittymiselle. Ymmärrän nyt kuinka tärkeää on, että Suomi tekee kehitysyhteistyötä. Se on yksi keino huolehtia myös meidän omasta turvallisuudesta. Kun mietin siirtomaavalta historiaa, ajatukseni kehitysyhteistyön merkityksestä korostuu. Historia on ollut aina merkittävä asia, jolla on vaikutukset pitkälle nykyiseen elämäntilanteeseen saakka.

Jouduin monet kyyneleet vuodattamaan työtä tehdessäni. Jouduin niin paljon lukemaan ja kuulemaan kauheita asioita, että välillä ajattelin, että miten elämä voi olla näin epäoikeudenmukaista. Elämä on niin suhteellista. Tunsin itseni välillä todella pieneksi ihmiseksi näitä isoja asioita pohtiessa. Samoja epäoikeudenmukaisia tunteita tunsin myös Arto.

"aina kun sä näet hädässä olevan ihmisen sulle nousee kysymys miksi, miksi mulla on oikeus syödä kaksi kertaa päivässä, eihän mulla oo mitään oikeutta siihen miksi mun ystävä makaa tuossa savi lattialla, eikä sillä oo ruokaa ja sairastaa sairauksia, ei sillä oo rahaa, ei sillä oo elämän mahdollisuuksia, miksi?" Arto

Tutkimuksessani oli monta isoa asiaa käsiteltävänä, jotka olivat minulle aivan uusia asioita. Jos tekisin tutkimuksen uudestaan, ottaisin pienemmän osa-alueen tarkastelun kohteeksi. Työssäni sivuutin monta mielenkiintoista aihetta, joista olisin halunnut kirjoittaa työhöni, mutta pakko oli rajoittaa työtä. Ugandan sisällissodan uhrien auttaminen, naisten asema, HIV: n sairastuneiden tukeminen, seksuaalivaltius lapsille ja miehille olivat kokonaisuuksia, joista kaikista olisi voinut tehdä oman työn. Kuitenkin näen hyvin tarpeellisena, että olen selvittänyt tutkimuksessani asiat hyvin laajasti, koska suomalaisesta kontekstista on vaikea hahmottaa kaikkia asioita.

Mennessämme tekemään kehitysyhteistyötä eli opettamaan ihmisiä maapallon toiselle puolelle opimme siitä itsekin asioita. Emme voi mennä toiseen maahan sanomaan, että asiat pitäisi tehdä näin, vaan asioiden eteen tulee tehdä yhteistyötä. Näin molemmat osapuolet tuntevat asian omakseen. Tällainen asettelu, jossa toinen ihminen nostaa itsensä yläpuolelle, ei ratkaise ongelmia, vaan auttajan ja autettavan on oltava samalla viivalla. Tämä vaatii onnistuakseen molemminpuolista kunnioitusta ja laajaa katsontakantaa. Mielestäni enemmän tulisi nostaa mediassa enemmän esille maita, jotka ovat kehitysyhteistyön avun kautta saaneet muutoksia aikaan yhteiskunnassaan sekä muita onnistumisen tarinoita. Hyvin usein saamme lukea vain huonoja uutisia. Mielestäni enemmän tulisi nostaa asioita, jotka ovat muuttuneet kehitysyhteistyön avulla.

Olen työssäni ottanut esille lähestulkoon vain ikäviä asioita Ugandasta. Tähän loppuun haluaisin kuitenkin sanoa, että vaikka annan melko negatiivisen kuvan lasten elämästä Ugandasta, minulle ei kuitenkaan jäänyt Ugandasta huonoa kuvaa. Mielestäni maassa ja ihmisissä oli paljon sellaista hyvää, jonka minkä me olemme kadottaneet täällä hyvinvointi yhteiskunnassamme. Vaikka heidän elämänsä olosuhteet näyttivät kurjalta ja köyhältä erityisesti mieleeni on jäänyt ihmisten hymyileväisyys ja sydämellisyys. Uganda ja sen ihmiset ovat jättäneet minuun suuren vaikutuksen. Työni lopuksi haluan laittaa laulun kuule isä taivaan, jonka sanat kertokoot toivomuksestani.

Kuule isä taivaan

1. Kuule, Isä taivaan, pyyntö tää: Auta ettei kukaan yksin jää. Katso Isä, lasta kärsivää. Siunaa koko maailmaa, siunaa koko maailmaa
2. Näet, Isä taivaan lapsen sen, joka näänny puolees rukoillen: Anna leipä joka-päiväinen. Siunaa koko maailmaa, siunaa koko maailmaa
3. Ethän, Isä taivaan, unohda lapsiasi sodan jaloissa. Rauha anna, viha sammuta. Siunaa koko maailmaa, siunaa koko maailmaa
4. Varjele ja siunaa Afrikkaa, Amerikan maita, Eurooppaa, Australia, suurta Aasiaa. Siunaa koko maailmaa, siunaa koko maailmaa.

Jaakko Löytty 1985. (Mikkeli 1988, 407- 408) (Virsi- ja laulukirja. Länsi Savo oy)

LÄHTEET

Alinaitwe, C. 2006. Voice of hope foundation: Uganda.

Beach, I.2007. Leikin loppu. Lapsisotilaan muistelmia: Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Dalman, K. 9.12.2004. Maailman lasten tila 2005. Miljardin lapsen lapsuus uhattuna.

fida.info / kehitysyhteistyö

Friman, T. Kehitysuutiset 2-3/ 08. Missiona Maputon katulapset 4.7.2008

Global. Finland. fi

Hakkarainen, O. & Onali, A. 2005. Suomi ja köyhdytetyt. Kehitysmaaliike vuosittain vaihteessa. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy.

Hirsijärvi, S. Remes, P, Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Heikkinen, H, Huttunen, R & Moilanen, P. 1999. Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja: Juva: WSOY- kirjapainoyksikkö

Hurri, M. 1998. Lapsuus kadulla, raportti Pietarin katulapsista. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Huusko, J. 25.5.2005. Kohti asfalttiviidakkoa. Julkaistu Kumppani- lehdessä 6 -7/ 2006

Hukka, J. 22.5.2006. Hiv/ Aids koulutuksen jarruna kehitysmaissa. Kepa.fi / Uutiset

Kankaansivu, K.. 2007. Yhdistyneet kansakunnat: Painettu EU: ssa

Keihäs, L. Tyttöjen koulunkäyntiä kehittämässä Ugandassa. YK- liitto

Kilbourn, P. 1997. Lapsen tähden: Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sarajärvi & Tuomi. 2009

Kujala, R. Menestystarina Kampalasta: Kadulta omaan kotiin. 9/2001.

Susanna Tan. Solidaarisuus. Uutisarkisto

Kuvaja, S. 2004. Kolumni: Lapsuus takaisin. Ilmestynyt Kumppanissa 4/ 2004

Jäppinen, S. 2004. Maailman Aids- päivä: Lasten kohtalossa kiteytyy kriisin vaka-
vuus. [http: // www.kepa.fi/uutiset/ihmisoikeudet/3836](http://www.kepa.fi/uutiset/ihmisoikeudet/3836)

Lapset vaarassa. Lionien aktiviteetti- opas lions-
clubs.org/FI/common/pdfs/iad301.pdf

Lubega, Margaret K. 2003. Handling Adolescent Children. Fountain Publishers:
Kampala.

Taulukko: Uganda: kehityksen mittarit. Global. Finland.fi/ maat/

Kepa.fi / mikä kepa

Kepa.fi/ kampanjat/ teema kehitysrahoitus/taustatieto/ mikä yhteistyö

Kepa.fi

Mikkola, H. 1/2000. Kampalan katulapset kaipaavat ystäviä. Solidaarisuus, uu-
tisarkisto

Kumppani 4/2004 8.10.2003 artikkeli YK:n väestöraportti: nuorten seksuaaliterve-
ys keskipisteessä

Ulkoasiainministeriö 2006, Global.finland

Global.Finland.fi kehityskysymykset jaglobaalikasvatus.2009.Tietoa meistä miksi Suomi tekee kehitysyhteistyötä

Metsämuurinen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet: Viro. Jaabes OU

Obbon, B. Uganda's street children. tilz/ tearfund/ puplication

Oyaro, K. 2008. Lapsiliuta väärä miehuuden mitta Ugandassa. Kepa.fi/ uutiset

Kumppani 4/2004 8.10.2003 artikkeli YK:n väestöraportti: nuorten seksuaaliterveys keskipisteessä

Pitkänen, P & Kouki, S. 1999. Vieraiden kulttuurien kohtaaminen viranomaistyössä: Helsinki. Oy Edita Ab

Sivonen, J. 24.8.2003. Kannattaako katulapsia ruokkia? Kepa.fi / uutiset

Suomen YK_liitto ry. 1995. Pieni maailmankirja. YK :n toimintaa ja tavoitteita.

Särs, U. 1996. Katso lasta. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsikirja. 1988: Mikkeli. Kustannus-osakeyhtiö kotimaa kirjapaja.

Tan, S. Aidosti katulasten asialla. Solidaarisuus.fi. Uutisarkisto

Tan, S. Köyhyyden taakka lasten harteilla. Solidaarisuus.fi. Uutisarkisto

Tervo, U. 25.11.2008. Miten lasten oikeudet toteutuvat kehitysmaissa? Nettitelku.fi /juttu

Kumppani 4/2004 8.10.2003 artikkeli YK:n väestöraportti: nuorten seksuaaliterveys keskipisteessä

Ulkoasianministeriö 2004. Suomen kehitysyhteistyö 2003. Porvoo: Uusimaa Oy.

Ulkoasiainministeriö.fi: kysymyksiä ja vastauksia kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä

Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosasto. 1999. Keskellä konfliktia.: Vaihtoehtoja maailman jäsentämiseen: Helsinki: F.G. Lönberg.

Unicef.fi / lapsen oikeuksien sopimus.

Vaiettu Pohjois-Uganda. 2009. Ulkoasiainministeriö: Global. Finland: Globaalikasvatus: Maailmankonflikteja.

Virtanen, M. Ihminen kauppatavarana. Tietoa ja taustaa ihmiskaupasta, orpolapset suurkaupungin armoilla.

Vuorenmaa, E-M. 2004. YK:n vuosituhat julistus tautien leviäminen kiihtyy Afrikassa. Maailmanpyörä 2004/4.

Wikimedia Commons /Mark Dingemans /cc (Vaiettu Pohjois-Uganda.)

Wikipedia. Kehitysmaa

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko Kampalan katulapsille

1. Nimi?
2. Ikä?
3. Missä olet syntynyt?
4. Millainen oli lapsuutesi? Perhe?
5. Miksi ajautuit kadulle?
6. Millainen oli elämäsi kadulla?
7. Kenen kanssa oleilit siellä?
8. Millä tavoin selviydyit kadulla? Esim. hankit ruokaa
9. Mitä teitte päivisin ja missä nukuitte öisin?
10. Tarjosiko kukaan sinulle apua?
11. Miten selviydyit pois kadulta?
12. Millainen elämäsi on nyt?
13. Mitä haluat elämältääsi?
14. Mitä ajattelet tulevaisuudestasi?
15. Mikä on parasta elämässäsi nyt?

Liite 2. Haastattelurunko kehitysyhteistyön tekijöille Arto ja Lea Heinosille

1. Mitä teette Ugandassa?
2. Millaisena näette lapsen aseman Ugandassa?
3. Miksi lapset ajautuvat kadulle?
4. Millainen on ugandalainen perhe ja kasvatustenetelmät?
5. Miten autatte sotalapsia? ja perheitä?
6. Millainen Pohjois-Ugandan tilanne on tällä hetkellä?
7. Mitä ovat voimavaranne, että jaksatte tehdä työtä, jossa näette paljon kauheuksia?
8. Kehitysyhteistyötä on paljon kritisoitu, miten perustelette sen tärkeyden? Miksi sitä täytyy tehdä?